REDACȚIUNEA.
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la ADMINISTRAȚIUNE în Brașov și la următórele Birouri de anunciurĭ:
In Viena: M. Dukes Nachf. Max. Augenfeld & Emerich Lesner. Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppeliks Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Karolyi & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. — Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Numĕr de Duminecă 21)

„GAZETA“ iese în fiăcare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de *Duminecă* 2 *fl.* pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare Tîrgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. seu 15 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 113.—Anul LXIII. Brașov, Duminecă 21 Maiŭ (3 Iunie). 1900.

Nu lăsațĭ sĕ vi-se 'ncalce dreptul!

Numai noi scim la câte și mai câte feliurĭ de șicane și vexațiunĭ este supus Nemaghiarul în acest stat, poreclit stat de drept, din partea acelora, pe carĭ îi plătim și-i ținem în stare domnéscă și mai ales din partea micilor tiranĭ, cu carĭ stăm în nemijlocită atingere; numai noi scim, cât de greu este a-țĭ câștiga față de ei reparațiă și satisfacțiă, căcĭ tot-de-auna ei dau abusurilor și fărădelegilor lor o colóre „patriotică“.

Nimic nu zugrăvesce mai bătĕtor la ochĭ acéstă stare de lucrurĭ, decât întêmplarea, despre care ni-se scrie astadĭ.

Institutul de credit și economii „Sătmăreana“ în Seinĭ trimise anul trecut clientei sale Iuliana Crișian în Kis-Naméný, comitatul Sătmarului, o scrisóre adresată în limba română, dér cu numele comunei scris unguresce. Posta din *Ianc* trimise scrisórea notarului de cerc în Kis-Naméný ca sĕ o înmâneze. Acesta indignat în sufletul sĕu „patriotic“, că cineva îndrăsnesce a trimite epistole cu adresă românéscă prin părțĭ ale comitatului Sătmar atât de maghiare, încât posta se numesce Ianc și numĕrul locuitorilor cu numele Crișian este legion,— retrimite epistola cu observarea: „*Pe aici nu scim românesce, scrieți unguresce!*“

In contra acestei volnicii a notarului Institutul a reclamat la vicespanul comitatului, Vasile Nagy, om cu mare vadă și autoritate pe acolo, în așteptarea, că acesta va îndruma aspru la ordine pe micul potentat de cerc notarial.

Ce sĕ vedĭ însĕ? Institutul se tredesce c'un decis, în care nu scia ce sĕ admire mai mult, nesinceritatea, orĭ viclenia și disprețul, ce-l conținea. „Măria Sa“ hotărî așa: „*Nu se ține de cercul meu de activitate a constrînge pe notarul din Kis-Naméný sĕ scie românesce*“.

Adecă grozavul vicespan nu numai că n'a dat nicĭ o satisfacțiă celor vătămațĭ în dreptul lor, nu numai că n'a îndrumat pe notarul de cerc a-șĭ face datorința cum se cuvine în slușba, după care trăesce, ci încă mai face bătaiă de joc pe deasupra, batjocură din partea primului slușbaș al unui comitat, ai cărui locuitorĭ sunt douĕ-treimĭ, de nu mai bine, Românĭ..

Institutul făcù îndată recurs la ministeriul de interne contra acelei hotărîrĭ pĕcătóse a vicespanului.

In dilele aceste sosì judecata ministeriului, în care se dice, că notarul de cerc a greșit în contra ordinațiunii circulare a ministeriului de interne din 1899 Nr. 29913 și prin care se îndrumă comisiunea administrativă a comitatului a dispune imediata înmânare a epistolei din cestiune prin notar și a raporta fără întârdiare despre ducerea în îndeplinire a acestei dispozițiunĭ.

Nimic alta.

Va sĕ dică, de cumva va fi încă în viață adresata — și-i dorim sĕ trăéscă mulțĭ anĭ — sĕu de cumva nu va fi plecat în America orĭ în altă parte a lumii, atuncĭ cu ajutorul lui Dumnedeu și cu permisiunea ministeriului de interne, scrisórea aceea va ajunge, póte — la un an de când fù espediată — la adresa ei.

In viitor cei ce vor mai adresa scrisorĭ în limba română prin ținuturile bântuite de șoviniștĭ nebunĭ și rĕutăcioșĭ, vor face mai bine, décă nu vor sé se amâne predarea scrisorilor câte un an de dile pe lângă marĭ cheltuelĭ și mult nĕcaz, sĕ le trimită la destinațiune de-adreptul prin ministeriul de interne.

Ce s'a întêmplat însĕ în acest rĕstimp cu biata femeiă, care de sigur avea mare interes sĕ priméscă scrisórea dela amintitul Institut de banĭ: décă ea a avut orĭ nu vre-o pagubă din causă, că n'a primit'o, și cât de mare este acea pagubă; décă Institutul însușĭ, care a luat în apĕrare interesele clientei sale, n'a avut cheltuelĭ cu recursurile etc., décă nu cumva era dator îngâmfatul notărășel sĕ pórte cheltuelile și sĕ întórcă perderile partidei: décă, în fine, a procedat bine orĭ rĕu vicespanul, marele logofĕt, care nicĭ n'a aflat de lipsă măcar sĕ între în vorbă despre un recurs înaintat lui în contra volniciei unui funcționar subaltern, ci a trecut peste el c'un suveran dispreț: — de tóte aceste cestiunĭ, fiind prea bagatele pentru ca cei dela stăpânire sĕ-șĭ spargă capul asupra lor, ministrul de interne n'a făcut nicĭ cea mai mică amintire în decisiunea sa.

Și totușĭ nouĕ ni-se pare, că dreptatea pretindea, ca cetățenilor vătămațĭ în dreptul lor și păgubițĭ de un funcționar subaltern, ér pe de-asupra batjocurițĭ de superiorul lui, sĕ li-se dea deplină satisfacțiă. Acésta însĕ numai în casul acela li-s'ar fi dat, décă fanaticul și șovinistul notărășel ar fi fost pedepsit și judecat sĕ plătéscă cheltuelile apelațiunilor și sĕ întórcă perderea, ce eventual a putut'o avé femeia și décă fudulul vicespan, care nu-șĭ cunósce îndatoririle sale ca supraveghietor al organelor administrative supuse lui, ar fi fost neîntârdiat tras în cercetare disciplinară.

Ministrul însĕ s'a mărginit a cualifica purtarea notarului de cerc numai simplu ca „*greșită*“ și a dispune ca prin comisiunea administrativă comitatensă acel notar sĕ fiă provocat, ca sĕ înmâneze „fără întârdiere“ scrisórea, care nu pĕcătuise nimic nicĭ în contra legii, nicĭ în contra prescrierilor ministrului, ca sĕ nu fiă înaintată la destinațiune.

Câte „*greșelĭ*“ de aceste, câte șicanărĭ, vexărĭ și batjocurĭ încă și mai marĭ ca cea de mai sus, nu întêmpină dilnic poporul nostru pretutindenĭ dela organele „patriotice“, carĭ par'că nu se hrănesc din sudórea cetățenilor, ci numai din balele turbării șovinismului unguresc.

Și de cumva ministrul de interne, care încă și astădĭ este d-l Szell, ar crede, că abusurĭ, ca cel de față, se întêmplă numai rar, și că și atuncĭ ele sunt suprimate de guvern, décă-i ajung la cunoscință, n'are decât sé ia spre sciință ceeace ni-s'a raportat nouĕ din isvor demn de tótă încrederea, că chiar și simpla constatare a decisului ministerial, despre care e vorba, că procederea notarului a fost „greșită“, a surprins încâtva pe Românii din Seinĭ, căcĭ, după esperiențele triste de până acum, nu se așteptau nicĭ la atâta satisfacțiă minimă pentru dreptul vătĕmat, câtă li-s'a dat prin sarbedul decis al ministeriului de interne.

Décă cei din cercurile mai înalte ar cunósce numai o părticică din acest șir lung de neîntrerupte maltratărĭ micĭ și marĭ ale poporului de către administrația, care pare așĭ vedé chemarea numai în șicanarea, vexarea și chinuirea lui, atuncĭ ei n'ar mai șovăi nicĭ un moment de-a crede pe deplin deputatului român al Bucovinei, care a afirmat înaintea delegațiunii austriace, că „sórtea Românilor în Ungaria este un martiriu“.

Casul de față s'ar păré, că e unul din cele mai puțin grave. Ce póte fi mai grav însĕ, decât, când cetățénului i-se calcă nu numai dreptul sĕu de limbă, ci și libertatea sa individuală? Și de acésta se tratéză aicĭ.

Sĕ admitem însĕ, că n'a fost o lovitură cu bâta, ci numai o împunsĕtură cu acul, ce s'a întêmplat în Sătmar. Și în casul acesta trebue sĕ întrebăm: óre martiriul nu este tocmai atuncĭ mai simțibil, când omul e supus la nesfîrșite împunsĕturĭ și șicane, care îi amăresc viața și-l aduc în desperare?

Décă am înregistrat acéstă întêmplare, am făcut'o mai ales pentru aceea, ca sĕ îndemnăm pe Românii noștri a fi cu cea mai mare băgare de sémă și a nu suferi nicĭ o călcare a drepturilor lor, fiă la părere cât de neînsemnată, a nu ceda nicĭ cât e negru sub unghiă din ce le compete și ce li-se cuvine după drept și dreptate, — în fine a nu suferi nicĭ o batjocură, vină ea dela un notărășel mititel, orĭ chiar dela capii administrațiunii comitatense, — ci a se apĕra cu trup și suflet, a protesta, a reclama și a apela contra tuturor abusurilor și nedreptăților.

Astfel se vor aduce aceste abusurĭ și nedreptățĭ de tot soiul și la cunoscința forurilor mai înalte și a guvernului, și acésta este cu atât mai de lipsă, ca sĕ nu pótă dice guvernul și sĕ nu se pótă nicĭ-odată scusa, și scăpa cu aceea, că nu scie ce se petrece în țéră, și ce avem sĕ suferim noi, Nemaghiarii, în aceste timpurĭ fatale dela organele subalterne „patriotice“ din țéră.

Multă energiă și multă hotărîre trebue sĕ desfășurăm pentru a ne puté apĕra cu succes de atacurile cutezate și nerușinate ale șovinismului desmățat, înaintea căruia nu mai e nimic sfânt. Numai décă vom lupta și vom sări în apĕrarea drepturilor și a onórei nóstre fără preget, și la cea mai mică atingere a lor, îi vom învĕța pe micii tiranĭ sĕ ne respecteze și décă nu altfel, de temere, sĕ ne trateze cu stima cuvenită; numai așa vom ajunge sĕ facem sĕ înțelégă și cei dela stăpânire, că n'au încătrău și că, vrênd nevrênd, trebue sĕ învețe odată pe funcționarii lor subordinațĭ, că ei nu sunt domnii, stăpânii, ci slujitorii marelui public și că chemarea și datoria lor este, de-a servi pe cetățenĭ după drept și lege, éră nu de a-i șicana și batjocuri după plac.

Revista politică.

In ședința de Sâmbăta trecută a *delegațiunei austriace* era la ordinea dilei discusiunea asupra politicei dinafară a monarchiei. Prilejul acesta l'a folosit vrednicul delegat al Bucovinei Dr. G. *Popovicĭ*, pentru a rosti o vorbire însemnată, desfășurând cu cele mai vii colorĭ **starea de față a Românilor din Austro-Ungaria.** D-l Dr. Popovicĭ șĭ-a întrodus vorbirea sa prin o reprivire istorică, în care a arătat, că Românii tot-déuna șĭ-au apĕrat patria cu sângele lor și în timpurĭ grele pentru dinastiă s'au ridicat ca un singur om pentru-ca s'o apere; după-ce spune, că nisuințele Românilor n'au fost și nu sunt primejdióse pentru interesele monarchiei, dimpotrivă ele sunt în concordanță cu acestea, — d-sa amintesce, că ministrul de esterne Goluchowski a inaugurat o apropiere între Austro-Ungaria și România prin visita Majestății Sale în Bucurescĭ, contribuind astfel la întărirea raporturilor amicabile în interesul bine priceput al ambelor state. Acésta însĕ, dice d-l Popovicĭ, nu este de-ajuns pentru a pregăti acea legătură intimă, care din punctul de vedere al misiunei istorice a Austriei, este neapĕrat de lipsă. Printr'o tractare corespundĕtóre a conaționalilor, locuitorĭ în Austro-Ungaria, monarchia trebue sĕ dovedéscă, că legătura cu ea cuprinde în sine numai avantage, ér nicĭ o amenintare națională. Tocmai în privința acésta însĕ s'a pĕcătuit greu.

Sortea Românilor în Ungaria este un martiriu. — continuă d-l Popovicĭ — Mai ales dela întroducerea dualismului încóce, *națiunea maghiară mișcă ceriul și pămêntul spre a desnaționalisa pe Românĭ.* Zaharul și biciul, promisiunĭ și amenințărĭ, întreg registrul mijlócelor de forță ale statului, până la mĕsurile baronului Bauffy, se pun în mișcare spre *a-i despoia de naționalitatea lor credită*..... Hegmonia maghiară a fost asemĕnată cu centralismul cisleitan, dér au puțin comun. Centralismul german are anumite postulate înțelepte, ce garantéză esistențe Austriei. *Omnipotența maghiară este netolerantă și amenință statul*, care stă sub zodia ei. Când cestiunea slavă în Europa rĕsăriténă îșĭ va fi ridicat capul ei mai amenințător, Maghiarii vor vedé, *cât de mult au greșit, că au slăbit elementul ne slav al Românilor.* Pe mine mĕ mângăia o mică radă de speranță, că spiritului uman

al actualului ministru-preşedinte de Szell îi va succede a afla o formulă, care se garanteze Românilor din Ungaria un minimum de esistenţă. Acésta speranţă nu s'a împlinit. *Mĕsura suferinţelor Românilor nu s'a micşorat sub Szell*

Oratorul trecù apoi la *Românii bucovinenĭ* vorbind despre slavisarea lor şi ḑicĕnd, că rutenisarea forţată va crea o cestiune română în Bucovina, care va turbura raporturile esterne.

Vorbirea d-lui Popovicĭ i-a usturat rĕu pe şoviniştii ungurĭ, dér n'au avut în cătrău. Ca sĕ-şĭ acopere însĕ supĕrarea, au trecut peste ea la ordinea ḑilei şi gazetele unguresci tac înfundate.

*

După desbaterĭ de aprópe trei sĕptĕmânĭ **delegaţiunile s'au închis** alaltăerĭ. Sĕptĕmâna acésta s'au ţinut şedinţe plenare, în care s'a discutat asupra budgetelor ministeriilor comune. Precum am arătat şi în numĕrul trecut de Dumineca, desbaterile au mers fórte neted în delegaţiunea ungară, căcĭ delegaţii ungurĭ au găsit, că în ce privesce lucrarea guvernului comun şi în deosebĭ politica lui Goluchowski, tóte merg de minune. Ei au adus imnurĭ de laudă lui Goluchowski.

In delegaţiunea austriacă însĕ lucrurile n'au mers tocmai aşa de neted. Ca în tot locul, Cehii au făcut şi aicĭ oposiţiune, aducĕnd în discuţiă, în tótă forma, cestiunea germano-boemă şi imputând ministrului Goluchowski, că a influinţat mersul politicei interne în favorul Germanilor şi în contra Cehilor. Cehii n'au votat nicĭ un bugdet.

*

Intr'aceea a produs mare sensaţiă în tóte cercurile politice conversaţia, ce a avut'o monarchul cu unul din representanţii Cehilor tinerĭ la prânḑul, ce s'a dat Miercurĭ în palatul din Buda. După masă Majestatea Sa a agrăit între alţii şi pe delegatul ceh Dr. *Pacac*. A vorbit cu el despre **greleie jurstări politice** şi a desaprobat obstrucţiunea partidei Cehilor tinerĭ. Delegatul *Pacac* a rĕspuns, că jurstările sunt în adevĕr grele, „dér — ḑise el — nu este vina nóstră. Majestatea Vóstră scie, că am fost împinşĭ fără voia nóstră în acéstă situaţiune“. Şi mai mare sensaţiă a făcut rĕspunsul, ce l'a dat Pacac la cuvintele monarchului prin care a osîndit atitudinea duşmănósă a Cehilor în delegaţiune faţă cu guvernul comun. Dr. Pacac ḑise, că ar minţi, décă n'ar recunósce, că Cehii au făcut oposiţiă. „Atitudinea nóstră — ḑise el — n'a fost causată numai de motive ale politicei esteriόre, ci şi de acelea ale politicei interióre“ şi „nu este pe faţa pămĕntului naţiune, căreia sĕ i-se fi făcut o astfel de nedreptate ca nouă“... *Monarchul* făcù din cap ca semn de negare, la ceea-ce Pacac a ḑis, că cu tótă veneraţiunea, ce o datoresce coronei, trebue sĕ-şĭ susţină cuvintele. Venind vorba despre *legea de limbă*, delegatul ceh rugă pe Maj. Sa a nu lăsa, ca legea cu § 14, căcĭ introducerea ei ar însemna *lupta în permanenţă*.

Din convorbirea acésta reiese, că Cehii sunt decişĭ a nu lăsa o iotă din drepturile lor, şi că în adevĕr vremile sunt grele aḑĭ pentru Austria.

*

Rĕsboiul din Africa de miaḑă-ḑi abia este pe sfîrşite, şi étă că în altă parte a lumii pacea e primejduită în modul cel mai îngrijitor. In **China** s'a rĕsculat **secta Boxerilor** împotriva supuşilor streinĭ. Secta acésta a ridicat arma asupra tuturor supuşilor ceştinĭ şi mişcarea a crescut în timpul din urmă aşa de tare, încât guvernul din Peking, chiar de ar voi, nu mai póte sĕ biruéscă cu ea. Boxerii au atacat tóte misiunile streine, au aprins mai multe oraşe şi pe altele le-au asediat formal. Nu numai averea, dér şi viaţa streinilor se află în primejdiă. Două mii de Boxerĭ au asediat timp de trei ḑile pe 25 Belgienĭ. Aceştia s'au apĕrat vitejesce şi au omorît mulţime de năvălitorĭ.

Vĕḑĕnd primejdia acésta, puterile europene au trimis la China corăbii încărcate cu soldaţĭ marinarĭ şi matrozĭ. Rusia a trimit 5 corăbii din Port-Arthur la Taku; de-asemenea Anglia, Italia, Francia, Japonia. Vice-regele Chinei, a oprit trupelor streine de-a merge din Tiencin cu trenul la Peking. Dér ele totuşĭ s'au dus şi alaltăerĭ 334 de soldaţĭ englesĭ, americanĭ, italienĭ, japonesĭ, francesĭ şi ruşĭ au sosit c'un tren separat la Peking. Chinesii au început sĕ descarce armele asupra lor, în urma căreia soldaţii ruşĭ s'au retras.

Cine scie, ce se va mai alege la urmă şi din mişcarea Boxerilor?

Subjugarea Burilor.

Din Octomvre 1899 şi până la mijlocul lui Februarie 1900 eroicul popor al Burilor a mers din victoriă în victoriă şi Anglia a trebuit sĕ-şĭ adune tóte forţele armate, pentru-ca sĕ pregătéscă mórtea politică a unui neam de ómenĭ iubitor de libertatea şi neatêrnarea lui. *Două sute două-ḑecĭ de mii* de Englesĭ s'au ridicat contra a *trei-ḑecĭ de mii* de Burĭ şi în decursul luptelor marĭ şi anevoióse armatele Angliei n'au fost în stare sĕ raporteze nicĭ o victoriă de Dómne ajută, numai la Paardeberg au putut sĕ câştige învingere mai mare, dér şi aicĭ 50,000 se luptau în potriva celor 3000 ai lui Cronje, carĭ nu s'au predat decât atuncĭ, când fómea şi tot felul de miserii i-au silit sĕ capituleze.

Paardeberg a fost nenorocirea Burilor. De atuncĭ steaua norocului lor a început sĕ dea spre apunere. Trei lunĭ de ḑile însĕ totuşĭ s'au luptat cu eroism şi stăruinţe peste mĕsură, dér lupta lor a fost lupta celui ce-şĭ vede mórtea cu ochii. Fiă-care ciocnire cu armatele lui Roberts, era o pierdere ireparabilă pentru Burĭ; tot pasul in retragere însemna apropierea lor spre prăpastia căderii. In împrejurările acestea triste şi grele, cine póte sĕ se mai minuneze, că după faptele eroice de arme, ce le-au sĕvĕrşit Burii până la capitularea dela Paardeberg, a urmat fasa căderii lor? Lumea a rĕmas uimită şi încrucită, că Burii au putut sĕ se susţină până acum, şi că s'au luptat chiar şi după-ce Englesii au ocupat statul Oranje şi au desarmat pe Burii de acolo.

*

La finea sĕptĕmânei trecute armatele englese au trect rîul Vaal, năvălind în *Transvaal*. Cel dintâiŭ lucru al lui Roberts a fost sĕ declare statul Oranje de *provinciă alipită Angliei* sub numirea *Oranje-River-Territory*. Burii n'au făcut împotrivire mai seriósă la rîul Vaal. S'au retras şi au lăsat pe Englesĭ sĕ calce cu neîndurare pămĕntul nenorocitei lor patrii. După trecerea Vaalului Roberts a mers, tot fără luptă, înainte spre *Johannesburg*, oraşul acela vestit, în ţinutul căruia se află bogatele mine de aur, după care inseteaseră mai ales Englesii. In 31 Maiŭ trupele englese au întrat în Johannesburg şi l'au ocupat, arborând stindardul engles pe palatul guvernului. Insuşĭ Roberts a întrat erĭ în Johannesburg, de unde puţinii Burĭ înarmaţĭ s'au retras spre Pretoria, fără a opune vre-o împotrivire. De ce s'ar fi şi împotrivit, de ce ar fi mai vĕrsat sânge acolo, unde nu era nicĭ o speranţă? Póte sĕ aibă speranţă un popor în inima caruia a întrat duşmanul? Dér totuşĭ la *Witwatersrand*, între Johannesburg şi Pretoria, comandantul suprem *Botha* a mai dat odată piept cu Englesii. Se ḑice, că a fost o luptă înverşunată şi că Englesii au avut însemnate pierderĭ. Roberts însĕ telegrafézâ la Londra, că Burii au fost respinşĭ din poziţiunile lor şi că trupele englese au înaintat spre Pretoria.

*

Alaltăerĭ deja foile din Londra au publicat scirea, că *Englesii au întrat şi în Pretoria* fără a întîmpina vre-o resistenţă şi cel dintâiŭ lucru li-a fost, sĕ elibereze pe prisonierii englesĭ. Scire oficială n'a sosit încă despre ocuparea Pretoriei.

Despre preşedintele *Krüger* se ḑice, că s'a refugiat în *Watewalboven* dimpreună cu ai sĕi; dér se mai susţine şi aceea, că el ar fi fost prins de Englesĭ 6 milurĭ departe de Pretoria. Scirea acésta nu e adevĕrată, precum n'a sosit încă nicĭ confirmarea oficială a veştii, că Englesii au ocupat definitiv Pretoria. Se ḑice numai, că Burii au părăsit resistenţa pe linia întrégă.

*

După tóte acestea Burii au fi pierdut după Oranje şi Transvaalul, va fi declarată şi republica acésta de teritoriu alipit Angliei şi sub regim engles; oraşele republicei vor fi tóte ocupate milităresce, poporaţiunea va fi desarmată şi în locul autorităţilor bure, vor fi instituite autorităţi englese. Şi vor pune Englesii garnisóne pretutindenĭ, ca Burii sĕ nu se mai rĕscóle. Libertatea şi neatêrnarea, pentru care mic şi mare s'au luptat cu atâta eroism, li-se răpesce acum şi nu le rĕmâne decât onórea şi gloria.

Anglia a mai desfiinţat două state, dér naţiunea bură n'a desfiinţat'o încă. Şi ce a câştigat în schimb? — O nouă Irlandă în Africa de miaḑă-ḑi şi ura împreunată cu vecinicul sentiment de rĕsbunare al Burilor, carĭ vor lăsa acest sentiment drept moştenire şi tradiţiă din tată în fiu, din nepot în strĕnepot până la cele mai depărtate generaţiunĭ viitóre.

SCIRILE ḐILEI.

— 20 Maiŭ v.

Un nou despărţĕmênt al Asociaţiunei se va înfiinţa dilele acestea pentru comitatele Treiscaune şi Ciuc. Amĕnunte vor afla cetitorii din convocarea, ce o publicăm mai jos. Aşteptăm şi avertisăm cu tótă seriositatea pe fruntaşii poporului nostru din acele părţĭ şi mai ales pe preoţĭ şi învĕţătorĭ, ca sĕ-şĭ facă datorinţa şi sĕ se pre

---

FOILETONUL „GAZ. TRANS“.

Moş Tóder.

Moş Tóder e cel mai bogat în satul lui; are pămênt de fruntaş, casă la plan şi are şi părăluţe bune moşul nostru. Pe d'asupra, mai este şi un om de tótă bunĕtatea şi apoi şi milostiv. Câţĭ n'au venit la casa lui flămânḑĭ şi plecau sătui, câţĭ sdrenţuroşĭ şi nu plecau înţoliţĭ! De aceea s'a dus vestea peste şépte sate, de numele şi bunĕtatea luĭ. Ca şi moş Tóder, e şi soţia sa, baba Ilinca: o femeiă de tótă bunĕtatea, pânea lui Dumneḑeu, nu altceva.

Dér copilaşii lor? Ca şi ai lor părinţi: două fete şi un bujor de băiat.

Şi mult îi mai iubeau ei, şi mult îi mai îndrăgosteau: „boboceii lor, boboceii bĕtrâneţelor lor“, aşa le ḑiceau moş Tóder şi baba Ilinca. Ideia şi convingerea, că la bĕtrâneţe, atuncĭ când nu vor mai puté munci, vor avé şi ei un sprijin în fiiul lor Radu şi îngrijirĭ dela fiicele lor Profira şi Maria, le umplea sufletul de bucuriă.

Radu avea 14 anĭ; Profira 10 anĭ, ér Maria 8 anĭ; atât le mai trăise din toţĭ ai lor copii, din câţĭ le dăruise bunul Dumneḑeu, ce nu uită pe nimenĭ. Şi cum ḑiseiŭ, moş Tóder era cel mai bogat din satul sĕu; pămênt de fruntaş, mulţime de vite de muncă, herghelii de cai şi mulţime de alte vite micĭ măreau avutul sĕu. Dér cu banii sĕi, câte pomenĭ nu făcea? La câţĭ sătenĭ săracĭ n'a cumpĕrat el vite? Unii îi mai plăteau, alţii nu; pe aceştia din urmă el îi ierta ḑicĕndu-le: „Dumneḑeu mi-a dat mie şi eu vouĕ!!

Dumineca şi sĕrbătórea, când moş Tóder isprăvea cu grijile muncii, pleca la oraş; nicĭ-odată însĕ singur: orĭ cu baba Ilinca, orĭ cu unul din boboceii lor. Intr'una din ḑile, cu el luă şi pe soţa sa. După două óre de drum, ajunseră la oraş. Pe drum, până a nu intra în oraş, ei se vorbiră la ce han, la ce gazdă sĕ mai poposéscă. Şi tot vorbind, étă-i întraţĭ în oraş; la stânga stradei principale se înalţă falnic hanul lui jupân Şulăm, care şedea în pórtă şi invita pe călĕtorĭ la el. Nu mai stĕtură la gând şi traseră la jupân Şulăm. „Sĕ încercăm şi la ăsta“, işĭ ḑiseră ei“, póte va fi mai bine“.

Şi i-a primit Jidanul cârciumar bine: cal la grajd bun; moş Tóder şi cu baba Ilinca la cămară curată cu chilimurĭ (covóre) frumóse şi câte îngrijirĭ şi serviciurĭ alese mulţămĭ şi încânta pe bĕtrânii noştri. A doua ḑi tĕrguiră tot dela dughaena lui Şulăm, apoi după améḑĭ plecară spre casă.

Pe drum, între cei doi soţĭ, se iscă următórea convorbire:

— Vĕḑuşĭ, Ilinco, ce mai cârciumar bun şi de trébă?

— Vĕḑuşĭ, Tódere, ba c'ai ḑice, ce ómenĭ bunĭ şi cârciumăresa vorbăréţă!

— Şi ce ieftin, Ilinco; vĕḑuşĭ căruţa plină cu têrguelĭ, găzduire bună pe 24 óre şi tóte paralele ce dĕdui nu întrecură suma de trei-ḑecĭ de lei!

— Ieftin, bărbate; cât ne lua nouĕ Stan din piaţă, când găzduiam la el? stai mĕi!...

— Lasă, lasă, sĕ nu mai dăm pe la el; sĕ mergem tot la Şulăm, că ce om bun!... Aşa nevastă, aşa bărbate!!

Şi apoi pornesce la drum, întins spre casă, unde bujorii lor îi aşteptau cu nerăbdare. Radu, sĕ-i aducă suman cu bibilurĭ şi florĭ cusute, cum pórtă orăşenii; Profira d'asemenĭ sĕ-i aducă mărgean pentru a-şĭ împodobi gâtul de jur împrejur, ér Maria sĕ-i aducă şi ei turtă dulce, că aşa li-a promis tuţu şi cu mămuca lor când au plecat.

Şése anĭ au trecut la mijloc, după care regăsim pe moş Tóder tot vioiŭ, tot el. A măritat pe Profira; i-a dat ḑestre cât a vrut, ginere-so, om tînĕr, dér nu-l asculta. Işĭ tot certa soţia când se îmbĕta,

sente la adunarea de constituire în număr cât mai complet. Sĕ nu uite cărturarii români din Ciuc-Treiscaune, că tot momentul de întârḑiare este o mare pierdere pentru poporul nostru, care tocmai în acele părțĭ are mai arḑĕtóre lipsă de a se face ceva pentru cultura lui națională.

Archiducele Iosif la Bucurescĭ. Foile din Budapesta comunică, că archiducele Iosif, cu ocasiunea petrecerei Regelui Carol în Abbazia din sĕptĕmânile trecute, a promis acestuia, că-l va visita la Sinaia. Archiducele, ca comandant suprem al honveḑimei, va face în cursul lunei Iunie o revistă a garnisónelor din Ardeal și cu ocasiunea aceea va duce în deplinire și proiectata escursiune în România. In timpul acesta probabil va sosi în România și fiică sa Maria Dorotea, împreună cu soțul sĕu Filip de Orleans, carĭ acum petrec în Constantinopol, întrunindu-se cu toțiĭ la Sinaia.

Proces. Cetim în „Bunul Econom" din Orăștiă: Adĭ, Sâmbătă în 2 Iunie n., editorul foii nóstre, d-l Ioan *Mihaiu*, stă ca acusat înaintea tribunalului din Deva, pentru-că s'au strecurat printre noutățile foii și 2 scirĭ, pe carĭ procuratura le-a găsit a avea ascuțiș politic. Una e scirea din nr. 6: „Proces politic la Baia-de-Criș", alta: „Curtea cu jurațĭ la Deva" din nr. 7. Décă fóia ar avé cauțiunea prescrisă pentru foile politice, notițele n'ar puté fi urmărite, fiind în sine nevinovate, dér nefiind depusă cauțiunea, editorul e tras la rĕspundere, că a lăsat sĕ între în fóiă notițe aflate de „politice", fiă și nevinovate.

Domeniul Corónei Periș. M. Sa Regele Carol a visitat alaltăerĭ domeniul Corónei Periș, însoțit de adjutantul de serviciŭ și de d-l Kalinderu, administratorul domeniilor Corónei. La gara Periș Suveranul a fost salutat de prefectul județului Ilfov, de o mulțime de țĕranĭ din sat și de elevii școlei cu corul, carĭ au întonat imnul regal. După-ce a luat ceaiul în localul administrațiunei domeniului, Maj. Sa a făcut inspecțiunea diferitelor instalațiunĭ de pe domeniu. Regele a visitat apoi școla și serviciul rural.

Un nou institut de banĭ. Dela Lugoș primim o circulară, prin care se anunță, că institutul de credit și economii „*Poporul*" din Lugoș și-a început activitatea sa în 1 Iunie n. c. Institutul se ocupă cu tot felul de afacerĭ de bancă; după depunerĭ făcute de particularĭ, plătesce 5%, ér după depunerĭ ale fondurilor bisericescĭ, scolastice și de binefacere $5^1/_2$—6%. Institutul se află în strada Caransebeșului (casa Staroscik).

Petrecere poporală pe „Câmpul-Pânii". Membrele „Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedórei" asociate cu bravii învĕțătorĭ din comunele Balomir, Șibot, Vinerea, Cugir, Romos etc., vor arangia a doua ḑi de sf. Rusalii pe „Câmpul-Pânii", pe locul unde óre-când voinicul Pavel Chinezul a biruit órdele turcescĭ, o „Nedee" (petrecere poporală) în favorul Reuniunii femeilor române din comitat. Programul Nedeei, după cum spune „Bunul Econom", e cât se póte de nou și variat. Mândrele nóstre țĕrance și flăcăi din comunele amintite se pregătesc pe atuncĭ a susținé o întrecere în cânturĭ poporale din bĕtrânĭ. Corurile emulătóre sunt împărțite după comune. Intre emulatorĭ se vor împărți premii, la carĭ vor fi admise numai cântările adevĕrat poporale, originale. Comitetul compus din inteligința din jur a făcut de cu bun timp tóte îngrijirile pentru primirea óspeților. Se nădĕjduesce, că la petrecere va lua parte cât mai multă inteligință din comitat.

Darurĭ pentru biserică. Ni-se scrie din Tirșolț: D-ra Ana *Cartice* a cumpărat pe séma s. bisericĭ de aicĭ o s. Evangeliă ediția cea nouă cu 26 cor. D-ra Iuliana *Dredeanu* n. *Cartice* preotésă vĕd. a dăruit pentru împodobirea Iconostasului din biserica nóstră 2 icóne pompóse cu rame aurite; apoi poporana din loc, vĕd. Anuța *Alecu*, a dăruit s. bisericĭ un sticharui nou, fórte frumos; în fine Maria *Pop*, soția lui Alesiu Finta, locuitóre în Bicsad, a procurat un Apostoler nou și a făcut și alte dăruirĭ pentru s. nóstră biserică în sumă de 20 cor. Pentru tóte aceste fapte priméscă generósele dăruitóre și pe acéstă cale călduróse mulțumite. Pentru antistia bisericéscă: Eugenia *Dredeanu*, paroch local.

Manevre. In *Transilvania* manevrele de tómnă se vor ținé anul acesta în valea Nireșului în apropiere de Mureș-Oșorheiŭ în ḑiiele de 3 până la 8 Septemvre.

— In *România* nu se vor face în anul acesta manevre din causă de economiă. De-altmintrelea în budget nicĭ nu s'a prevĕḑut vre-o sumă pentru manevre.

Vapóre române. In șantierul naval din Turnu-Severin al Regiei monopolurilor statului, s'a terminat construcțiunea a două vapóre-omnibuse pentru pasagerĭ. Nouĕle vapóre se numesc *Domnul Tudor* și *Vasile Lupu*, și vor face curse între Brăila și Galațĭ.

Hirotonisirea archiereului Sofronie *Vulpescu*, noul locotenent al episcopiei Rîmnicului, cu titlul de Craioveanu, s'a făcut alaltăerĭ la Metropolia din Bucurescĭ. Serviciul religios s'a oficiat de metropolitul-primat și episcopii de Rîmnic și Argeș. Lumea nu mai încăpea în biserică și multă sta în curte. După ce s'a terminat serviciul religios, metropolitul-primat, episcopii de Argeș și Rîmnic, archiereii Vulpescu Craioveanu, Conon Băcăuanul și Pimen Georgescu, archimandritul Nifon, superiorul mănăstirei Sinaia, mai mulțĭ alțĭ preoțĭ și câțĭ-va civilĭ s'au dus în palatul metropolitan. Acolo metropolitul-primat a rostit o cuvêntare mică, la care a rĕspuns noul ales prin cuvinte bine simțite, sfîrșind cu urărĭ pentru familia regală.

Esamenele din inspectoratul Aradului. In inspectoratul gr. or. român al Aradului esamenele la școlele poporale gr. or. se vor începe în 6 Iunie n. și vor dura până în 28 Iunie n. Esamenele se vor ținé sub conducerea d-lui protopop și inspector școlar Moise Bocșan, eventual sub conducerea delegaților sĕi, a d-lor parochĭ Fabrițiu Mănuilă din Sobotel, Nic. Chiciu din Nădlac și Romul Nestor din Cenadul unguresc. Comisar al esamenelor pentru tóte școlele din inspectorat e d-l Iosif Moldovan învĕțător-director în Arad. Comitetele parochiale și epitropiile sunt provocate sĕ participe la esamen în corpore.

Un post de jude este vacant la tribunalul reg. din *Panciova*. Ar fi de dorit sĕ concureze la acel post și Românĭ. Judĭ sêrbĭ, după cum suntem informațĭ, au fost și sunt la tribunalul din Panciova, pe când judĭ românĭ n'au fost și nu sunt, deși în ținutul Panciovei sunt mai puținĭ Sêrbĭ, decât Românĭ.

Lăcustele. Am anunțat, că și în anul acesta lăcustele s'au arătat în delta Dunărei. După informațiunile mai nouĕ sunt infectate de lăcuste întrégă insulă Letea cu tóte grindurile comunelor Satu-Nou (plasa Sulina) și Sfiștofca. Pe de altă parte sunt infectate grindurile dela Caraorman, Lumina, Cerbu, Mahmudu etc. din insula Sf. Gheorghe și tot de asemenea lăcustele s'au ivit în numĕr mare și pe insula Dranova, la grindurile Cerna, Perișor și Crasnicola. D-l inspector domenial Druțu se află de mai multe ḑile în insula Letea, unde a luat mĕsurile necesare pentru stîrpirea lor.

O nouă firmă comercială a deschis în Bucurescĭ compatriotul nostru, d-l *I. Moldoveanu*, de nascere din Săcele. D-sa a funcționat timp îndelungat ca procurator general al casei Luca P. Niculescu în Bucurescĭ și acum a deschis o casă de furniturĭ de tot soiul sub firma: „*I. Moldoveanu & Comp.*". D-l I. Moldoveanu, care a dat atât de frumóse probe de dibăcia sa în ale comerciului, posede o practică îndelungată și bogate cunoscințe în acéstă ramură de comerciŭ, ceea-ce face sĕ sperăm cu tótă hotărîrea, că nu-i va lipsi succesul cel mai frumos, pe care și noi 'i-l dorim din inimă.

Apele minerale și gările căilor ferate. La cererea comitetului societății pentru desvoltarea industriei din Tĕrgu-Mureșului, ministrul unguresc de comerciŭ a îndrumat direcțiunea căilor ferate sĕ lucre pentru înaintarea consumului apelor minerale din Ardeal. In urma acésta direcțiunea a conces, ca membrii familiilor funcționarilor mai micĭ sĕ pótă vinde ape minerale la acele gărĭ, unde se află restaurante, séu nu se află apă de fântână bună de beut. Afară de aceea a îndrumat pe arendatorii restaurantelor de pe la gărĭ, *ca sĕ vêndă ape minerale din patriă* și pe acestea sĕ le recomande în primul loc publicului.

Călĕtoria Șahului Persiei. De mult Șahul Persiei a făcut pregătirĭ pentru a întreprinde o lungă călĕtoriă în Europa. Acum, după cum se anunță, Șahul e pe drum; el a sosit deja în Tiflis, în Caucasia, unde 'i-s'a făcut mare primire. Din Tiflis Șahul va merge la Petersburg și de-acolo la nisce băi. După aceea va visita esposiția din Paris, apoi capitalele: Londra, Haga, Bruxella, Berlin, Dresda, Viena, Budapesta și Constantinopol, întorcêndu-se în Teheran.

Concert. Musica militară sub conducerea dirigentului sĕu va concerta poimâne, Lunĭ séra, la otel „Pomul verde", unde s'au luat mĕsurĭ de-a mulțumi cât mai mult publicul, atât în ce privesce mâncările și beuturile bune, cât în privința serviciului prompt și a beuturilor.

Restaurantul Schmidt din Nou este deschis. A se vedé amĕnunte în anunțul de pe pagina 8.

Cel mai lung tren și cea mai lungă locomotivă. Societatea americană „Pacific" a înființat un tren, care până acum nu are părechiă. Acest tren circulă între Archer și Egbert; constă din 134 vagóne și are lungime de 1850 metri, va sĕ ḑică este lung aprópe de doi chilometri. E interesant, că locomotiva e împreunată cu vagonul din urmă prin telefon. — Locomotiva cea mai mare o are însĕ Francia. Societatea căilor ferate din Francia nordică a presentat la actuala esposiția o locomotivă, care are o lungime de 20 metri și e provĕḑută cu cincĭ osii, dintre carĭ despre osia a cincia, prin care locomotiva șĭ-a dobêndit lungimea s'a anormală, se ḑice, că produce celeritate mai mare și are rolul cel mai important.

Loteria „Casei Naționale". Ni-se comunică, că comitetul central al Asociațiunii în ședința sa din 29 Maiu a. c., considerând, că din causa scurțimii timpului nu s'a putut desface un numĕr atât de mare de bilete, carĭ ar asigura un profit mai însemnat pentru „Casa Națională", pe basa ordinațiunii ministrului reg. ung. de finanțe Nr. 40757 din 21 Maiu a. c. *a amânat tragerea la sorțĭ pe 20 Octomvrie nou 1900.*

Bilete se pot comanda la biroul Asociațiunii în Sibiiu, str. Morii N. 8. Deposit general pentru România la D-nii C. Steriu & Comp. Bucurescĭ, Str. Lipscanĭ Nr. 19.

---

ceea-ce făcù traiul Profirei un chin, un iad de nesuferit. Când Marin, soțul ei, se ducea la oraș, tot la Șulăm era 'n gazdă. Dér nu venia acasă, decât tot beut, beat de basamacul otrăvitor din dughiana lui Șulăm. Sĕ fi vĕḑut cértă din nimica; ș'apoi pe urmă și bătae, loviturĭ, ce sângerau inima fetei, care se măritase bucurósă și plină de ilusii. Ea, care trăise la casa părinților sĕi ca un bujor, adĭ se vedea ajunsă într'o stare de plâns. Și nu spuse părinților sĕi nimic de suferințele sale. Doi anĭ a dus'o ea cu o așa viéță, plină de chinurĭ și torturĭ. Alte fete, ișĭ ḑicea ea, sĕrace și trăiau bine, pe când ea?... Chinuită de durerile sufletescĭ, cruda mórte ce nu iértă, nu întârḑie d'a sosì, venì de-o smulse din sînul familiei. Acéstă lovitură puse la grea încercare pe moș Tóder și pe tótă familia. Mult a plâns'o el cu ea și cu ceilalțĭ copii ai lor; durerea le era mare și de neînchipuit.

Dér cum plânsul nu ajută, ci ne face încă a suferì și mai mult, mărind durerile, după óre-care timp ea fù dată uitărei, lăsată cu morții. Baba Ilinca însĕ nu o puté uita: „Sufletul maicii, ḑicea ea, se duse în flórea vêrstei, of! of!!"

Marin după mórtea Profirei și-a uitat de ea; și mai rĕu s'a dedat beuturei, așa, că după scurt timp rĕmase lefter de avere. Tot avutul și-l dĕduse pe basamac la jupânul Șulăm dela oraș, gazda lor. Și câțĭ ca el, câțĭ asemenea nenorocițĭ!...

*

A trecut timp; moș Tóder a însurat pe fiul sĕu Radu, care nemerise o fată bună. Trăiau ca doi porumbei laolaltă, fapt, ce umplea de bucuriă inima celor doi bĕtrânĭ. Șĭ-a măritat și pe Maria, dér ea a luat un Némț, cu care s'a dus în țéra lui, decĭ departe de casa părintéscă.

De când găzduise la jupân Șulăm, moș Tóder nu mai schimbase gazda. Ba se împrietenise la tórtă chiar; ei trăgeau la Șulăm ca la ei acasă, ér când Șulăm avé Purim, orĭ altă sĕrbătóre, pleca la țéră la moș Tóder.

Când jupanul cu giulufĭ s'a convins, că de pe spinarea închipuitului sĕu prieten póte scóte ceva, nu l'a mai slăbit cu dragostea. Ba încă dragoste nu glumă.

La început, jupân Șulăm începù a face negoț cu piei de óie cu moș Tóder; două părțĭ din câștig lui și una unchiașului, fiind-că, ḑicea el, trimite pielea la Englitera.

Și moș Tóder îl credea, măcar-că jupânul nu arăta nicĭ a treia parte din câștig.

Adĭ așa, mâne așa, până ce a dedulcit pe moșneag la câștig. De Radu, fiiul lui moș Tóder, se păzea grozav Șulăm, pentru-că cu acesta avea alte planurĭ de dus îndeplinire, — planurĭ, ce de altfel nu întârḑià d'a le pune în practică. Așa, el nu slăbì pe moș Tóder, până ce nu-l puse la cale de a deschide prăvăliă mare la oraș lui Radu, în tovărășiă cu Șulăm însĕ, fiind-că Radu nu era priceput în afacerĭ de negoț.

— Hei, ișĭ ḑicea moș Tóder, undei rĕposata mea mătușă Ilinca, se vadă pe iubitul ei fiiu Radu negustor la oraș, cu dughiană în strada mare!

— Rĕposata, rĕposata, ḑicea moș Tóder plângênd; Dumneḑeu s'o ierte și s'o izbăvéscă de cele chinurĭ închipuite ale iadului. Rĕposata! rĕposata!!

*

A trecut vreme. Timp de 20 de anĭ, Radu merse bine; la început făcù câștigurĭ bune cu tovarĕșul sĕu Șulăm, lucru ce-l făcù a îndemna pe tatăl sĕu, a se strămuta și el la oraș mai aprópe de dênsul.

Și bĕtrânul l'a ascultat; șĭ-a vêndut pămêntul și tot avutul, prefăcênd totul în banĭ, și s'a stabilit lângă fiiul sĕu.

„Căcĭ, ișĭ ḑicea el, socotindu-se în mod naiv, dau mai bine banĭ lui Radu și lui Șulăm, cu dobêndă 20 la sută, decât sĕ mĕ mai trudesc. Și s'a luat după fiiul sĕu, pus și acela la cale tot de Șulăm. După

Adunărĭ de învĕțătorĭ.

De sub Careii-marĭ, 27 Maiŭ n. c. 1900.

Despărțĕmêntul „Carei-Eriu“ al „Reuniunei învĕțătorilor românĭ gr. cat. din archidiaconatul părților sătmărene“ șĭ-a ținut adunarea de primăvară Joi, la 24 Maiu n. c., în comuna Vezend.

Conform programului, Joi la 8 óre a. m. s'a celebrat S-ta liturgie și invocarea S. Spirit în biserica română din loc, de către M. O. D-nĭ I. Szilagyi, preot local și simpaticul tenorist Aurel Murĕșan, preot nou ordinat, diaconisând d-nul Ales. German, teolog abs. din Ciomocoz. În decursul S. liturgii a cântat corul învĕțătorilor fiind de față mulțĭ credincioșĭ și óspețĭ.

După S. liturgiă ne-am adunat cu toții în școlă, unde președintele despărț. d. D. Chiss, învĕțător, prin o vorbire acomodată, între aplausele celor de față, declară adunarea de deschisă și s'au constatat membrii presențĭ. Cu plăcere trebue sĕ constat, că de astădată adunarea a fost bine cercetată. Invĕțătorii au participat în numĕr complet afară de d-nii: D. Maior și T. Markos, carĭ nejustificându-șĭ absența, s'a decis sĕ se aplice asupra lor §. 4 din „Regulament“.

A făcut o plăcută impresiă participarea On. D-nĭ: I. Szilagyi, G. Kerezsi, Iosif Pataki, Aurel Murĕșan, preoțĭ, Alex. German, Liviu Sĕlăgian, teolog abs., precum și a stim. d. D. Papp, advocat, luând când unul, când altul cuvêntul la desbaterile decurse și mai ales spect. d. D. Dapp la tóte obiectele de sub desbatere șĭ-a arătat zelul și interesarea, ce nutresce față de tot ce tinde la promovarea și înaintarea Reuniunei nóstre. Colegiul i-a votat mulțămită și recunoscință, rugându-l, ca și în viitor sĕ ne onoreze cu presența sa, luând parte la desbaterĭ.

Ar fi făcut o impresiă și mai plăcută, când On. d-nĭ preoțĭ din raionul acestui despărțĕmênt ar fi participat în numĕr și mai mare. Deci pentru viitor îi rugăm sĕ binevoiéscă a părăsì indiferentismul întrodus de vr'o 5—6 anĭ în părțile acestea față de noi și sĕ participe în numĕr cât mai complet la adunările nóstre, căcĭ cu mare iubire îi vedem în mijlocul nostru.

Și noi numai ajutorațĭ și încuragiațĭ prin On. d-nĭ preoțĭ ne vom puté achita cu demnitate de datorințele, ce ni-se impun, pentru crescerea și luminarea mult încercatului nostru popor.

Sperăm decĭ, că în viitor stimulațĭ de pilda On. d-nĭ preoțĭ din despărțĕmêntul „Ardusad-Someș“, nu vor hesita a ne încuragia participând la adunările nóstre în numĕr și mai mare, ca cel de acum.

Apoi s'a trecut la ascultarea prelegerii practice, ținută de d-l învĕțător I. *Irimias* cu băieții de școlă. D-l învĕțător a preles tema „Despre casă“ și cu tóte că a avut abia vr'o 9 școlarĭ, i-a succes peste aşteptare.

S'a cetit și verificat protocolul adunării anterióre prin d-nii: G. Kerezsi și D. Papp advocat.

A urmat apoi cetirea disertațiunei „Folosul și scădămintele casei învĕțătorilor din Budapesta“ prin d-l învĕț. V. Lucaciu. Acésta a fost prelucrată cu mare diligință și cunóscere de causă.

Efluxul acestei disertații a fost luarea decisului, ca în adunarea generală, ce se va ținé în Sanislău, care singură e competentă în acéstă cestiune, sĕ se facă propunere de ințelesul: Salutar ar fi sĕ se înscrie Reuniunea nóstră ca corporațiune, de membru la „Casa învĕțătorilor“ din Budapesta?

După acésta a urmat colectarea taxelor restante și înscrierea de noi membri. Taxe au incurs dela spect. d. D. Papp, advocat 10 cor. și dela membrul nou înscris d. Mihaiu Ghirithi 3 cor.

S'a dat cetire elaboratului d-lui G. Pteancu, învĕț. în Careii-marĭ, referitor la lipsa edării planului special de învĕțămênt. Adunarea a luat decis de ințelesul următor: „Pentru șcólele nedespărțite e necesară edarea unui plan special de învĕțămênt separat de a școlelor despărțite“.

S'au făcut și unele propunerĭ de interes special.

După exhauriarea programei, președintele închidênd adunarea, ne-am aședat cu toții la masa ospitală a colegului nostru Irimias. Intre cântece și conversărĭ viale timpul a trecut repede silindu-ne a-ne despărți cu dorul de a ne vedé la primăvara viitóre în Ciomocoz.

Raportor.

Alba-Iulia, 28 Maiŭ n.

On. D-le Redactor! Despărțĕmêntul „Alba-Iulia“ al Reuniunei învĕțătorilor românĭ din Archidiecesa gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș șĭ-a ținut adunarea generală de primăvară Duminecă în 20 Maiŭ a. c. în frumósa și înfloritórea comună românéscă *Benic*. Ḑi de sĕrbătóre a fost aceea pentru învĕțătorii acestui tract, carĭ s'au presentat în numĕr complet, ca nicĭ-odată până acum, si ḑi de sĕrbătóre pentru inteligența și poporul din Benic și jur, care atâta căldură a arătat causei nóstre, făcêndu-ne o primire cum numai Benicenii sciu.

Rĕspunsurile la sf. liturgie le-a esecutat corul improvisat al învĕțătorilor cu multă precisiune, fiind biserica înticsită de popor. La finea liturgiei preotul local, On. D-n Amos Frâncu, prin însuflețite și călduróse cuvinte a arătat poporului scopul întrunirei; ér D-l N. Dușa, învĕț. în Alba-Iulia, prin cetirea predicei fórte potrivite și bine lucrate „*Școla face pe om — om, și altóia pomul pom*“, a arătat însemnătatea și fructul, ce-l aduce școla română poporului.

Îndată după finirea sf. lit. s'a început esamenul cu elevii școlei din Benic. Sala destul de spațiósă era plină. Succesul și critica esamenului s'a reogliudit în cuvintele frumóse ale președintelui Reuniunei Ioan Pampu, învĕț. primar în Alba-Iulia, rostite într'un lung toast pentru iubileul de 25 de anĭ al D-lui Nic. Bătăcuiu învĕțător la școla din Benic. Acesta immediat îi respunse: „Sunt vesel și mĕ simt încă tare...“.

Din vorbirea de deschidere, în care s'a arătat causa „scrisă pe stégul ce are sĕ-l desfășure Reuniunea...“, precum și din tactica, cu care a condus D-l I. Pampu ședința, s'a vĕḑut zelul tineresc și interesul ce-l are pentru înflorirea Reuniunei. Cu multă satisfacțiă amintesc și presența On. D-nĭ: Aurel Hulea, preot în Galda de jos; Enea P. Bota, preot în Șard; Ioachim Totoian, preot în Micestĭ; Ciriac Rațiu, preot în Oiejdea și Amos Frâncu, preot în Benic. Numai? Óre până când va rĕmâné preoțimea nóstră tot departe de aceia, cu carĭ mână în mână trebue cĕ lucre?: Îndată după deschiderea adunărei președintele aduce la cunoscință, că din incidentul iubileului de 25 anĭ al Escelenței Sale Dr. Victor Mihályi de Apșa patronul Reuniunei și la onomastica neobositului director preparandial și președinte al Reun. Archidiecesane, P. On. Domn George Muntean, cum îl numesc în provinciă „tată al învĕțătorilor“ — li-s'a espedat câte-o telegramă de felicitare, după aceea tînĕrul și zelosul notar al Reuniunei, George Spătăcean învĕț. în Galda de jos, dă cetire căldurosului rĕspuns al Escelenței Sale bunului nostru Metropolit, în care implóră binecuvêntare și dar de sus învĕțătorilor din tractul Alba-Iuliei, ceea ce adunarea ia la cunoscință cu un întreit „sĕ trăiască“.

Din celelalte puncte ale programei amintesc numai raportul cassarului, din care reese, că despărț. nostru dispune de o avere în banĭ de peste 260 coróne, carĭ, afară de ce s'a spesat pentru agendele despărțĕmêntului, s'au trimis la comitetul central la timpul sĕu. Și cu ocasiunea acésta taxele membrilor ordinarĭ s'au solvit regulat, afară de un membru, la care îi place a face gură numai. Membrii ajutătorĭ cu taxă de câte 2 coróne s'au făcut d-nii: A. Hulea preot, Enea P. Bota preot, Amos Frâncu preot, Ciriac Rațiu preot, Silviu Andreiu notar, Vas. Aron sub-notar, Aron Bătăcuiu nót. cercual, Achim Pop, Remus Cristea primar, Laurian Frâncu și Alexă Maxtics forestier; apoi Ioan Dancea și Amos Laslo cu câte 1 coronă.

Bibliotecarul desp. Nic. Dușa învĕț. în Alba-Iulia raportéză, că tinera bibliotecă numĕră aprópe la 140 de opurĭ tóte câștigate prin donațiunĭ la stăruința preș. I. Pampu, care a cumparat și un dulap la bibliotecă, făcênd o colectă pentru acésta în Alba-Iulia, pentru care interes adunarea i-a votat încredere și mulțămită.

Între donatorii bibliotecei s'au auḑit și nume ilustre, ca: I. P. S. D. Victor Mihályi, Dr. I. Bunea canonic, Dr. I. Rațiu canonic, I. M. Moldovan canonic, Dr. Marcu secretar metrop., S. P. Mateiu canonic, Vasile Hossu canonic, Dr. Smigelski canonic, I. Bardosy insp. r., Todoran librar, Academia Română etc. etc., cărora adunarea le-a esprimat mulțămită protocolară.

După adunare a urmat banchetul. O, de-așĭ fi poet sĕ pot descrie farmecul toastelor însuflețite și al melodióselor nóstre cântărĭ! Învĕțătorul Nic. Bătăcuiu, la a cărui casă ospitală ne-am întrunit, póte fi vesel, că așa ceva nu mulțĭ vor puté face!

Nu-mĭ pot încheia raportul făr' de a strînge încă odată mâna celor carĭ au contribuit la succesul adunărei prin presența lor, și în deosebĭ falnicilor fruntașĭ Benicenĭ, carĭ au oferit învĕțătorilor din tract o ḑi atât de plăcută...!

N.

Esamene la sate.

Nadoșa, Maiu 1900.

Ḑiua de 27 Maiŭ n. c. pentru comuna Nadoșa-română a fost o adevĕrată ḑi de sĕrbătóre. In ḑiua acésta s'a ținut esamenul cu copiiĭ dela școla conf. gr. or. din Nadoșa-română protopresbiteratul Reghinului-săsesc.

Esamenul s'a început la 1/2 9 óre a. m. și a durat până la 12 óre în presența unui numeros public. Din tóte obiectele copiiĭ au rĕspuns fórte bine și la ințeles. Puteai ceti de pe fețele părinților o bucuriă fórte mare, când auḑiau micele lor odrasle, abia ajunse în etate de 7—8 anĭ, rĕspundênd cu mare curagiu la întrebările puse de d-l învĕțător al lor și de P. O. D. protopresbiter. S'au declamat multe poesii între care și „Sentinela română“.

Cinste și laudă se cuvine d-lui învĕțător T. Ringea pentru zelul ce l'a manifestat în împlinirea datorinței sale de învĕțător și pentru luminarea micilor noștri pruncĭ încredințațĭ conducerei sale.

X. X.

Sĕlagiu, Maiu 1900.

Esamenul de vară cu școlarii dela școla gr. cat. din Sĕlsig s'a ținut în 15 Maiu n. c. la care a presidat șeful tractului, M. O. D. Alexiu *Varna*, protopop. Sala școlei era frumos decorată cu ramurĭ de verdețurĭ, ér mesele așternute cu florĭ.

La 1 óră p. m. se adunară toțĭ școlarii și școlărițele la școlă în numĕr de 58, și nu mult după aceea sosiră și M. O. D. protopop cu parochul locului M. O. D. Ioan *Nistor* și ceilalțĭ antiștĭ școlasticĭ și mai mulțĭ poporenĭ. Curtea școlei de-asemenea era împodobită cu ramurĭ verḑĭ.

După ḑicerea rugăciunilor și aședarea școlarilor, cum și a óspeților, între carĭ am vĕḑut și pe d-na preotésă Nistor, d-rele Baucos și d-l I. Dulf învĕțător în retragere, învĕțătorul local d-l *Teodor Ilie*, începe esaminarea din *catechism* și *biblia*, din care ascultătorii șĭ-au putut face idee clară despre cele propuse, căcĭ școlarii rĕspundeau tare și voioșĭ esprimându-se tot în ḑicerĭ

---

3 anĭ dela strămutarea lui moș Tóder, Radu și cu Șulăm au dat faliment. Radu, de rușinea lumei, s'a îmbolnăvit și a murit, rĕmâind stăpân pe situațiă, tare și mare, Șulăm, jupânul zoios și cu giulufĭ. Pe moș Tóder, Șulăm l'a socotit așa, că la finitul socotelei l'a scos și dator încă, lăsându-l pe drumurĭ.

Da, pe drumurĭ, ér el, Șulăm, tăindu-șĭ giulufii s'a făcut domn; a deschis douĕ bolțĭ celor doi fii ai sĕi, Avram și Marcu. Șulăm de odinióră, un simplu cârciumar de rênd, s'a făcut bancher cu banii și averea lui moș Tóder.

Soția lui Radu, Lixandra, rĕmase vĕduvă și fără avere, a întrat bucătărésă la feciorii lui Șulăm, ér moș Tóder tot la ei rêndaș de curte, pe lucru ușor, ce puté face. Când n'a mai putut lucra de loc, obosit de bĕtrânețe, l'au dat afară lăsându-l muritor de fóme.

Făr' de nicĭ un ajutor, ajuns în miseriă desĕvîrșită, moș Tóder a început a face pe cerșitorul. Cu câtă genare cerșia el o bucată de pâne, ér când îl ispiteau ómenii de cum a ajuns cerșitor, el le povestia pățania sa, oftând din adêncul sufletului. In tot-déuna îșĭ sfîrșia povestirea vieții, sfătuind pe ómenĭ sĕ nu se mai încréḑă, cum s'a încreḑut el Jidanului, care din om bogat l'a lăsat la bĕtrânețe cerșitor.

Acésta i-a fost drept rĕsplată la lipsa lui de prevedere.

(„Apĕrarea Națională“.) **I. D. F.**

Din „Țiganiada“.

Vlad Vodă bate pe Turcii întrațĭ în țéră, dér ei se concentréză la Têrgoviște. Oștirea țigănéscă pornesce la drum, dér nu prea dă înainte. Intr'aceea Drăghicĭ, cel mai bĕtrân între țiganĭ, ține sfat cu căpeteniile și hotăresc împreună ca Țiganii sĕ plece mai repede, căcĭ ar fi rușine față de porunca lui Vlad Țepeș, care le-a dat arme și de mâncare. decĭ ca sĕ înduplece pe Țiganĭ, puse carele cu merinde în fruntea oștirei.

„Dar ca sĕ pótă mai cu plăcere
Călĕtori țiganele glóte
Au pus în frunte hele bucate“.

„Socotind bĕtrânii ințelepțesce
Cumcă glóta silită de fóme
Va căuta sĕ mérgă bărbătesce,
Ca flămênd pântece sĕ-șĭ întrame“.

Inainte de plecare țiganii țin sfat cum sĕ încépă bătălia. E interesantă desdescrierea firei țigănescĭ după cum se va vedé din reproducerea de mai la vale. După multe întêmplărĭ, la carĭ apar și minunĭ, căcĭ iau parte la luptă sfinții și êngerii pe partea Românilor, și cetele drăcescĭ pe partea Turcilor, Vodă Vlad Țepeș trimite Românĭ îmbrăcațĭ turcesce asupra Țiganlor. Aceștia se sparie și cad îngheunuchĭ, ér Vodă arătându-se la fața locului rîde de Țiganĭ, dér îi értă. In fine pe Țiganĭ îi încurcă cetele drăcescĭ, îi momesce ca sĕ se dea pe partea Turcilor. Se întêmplă multe alte incidente și episóde interesante. In fine vin Turcii adevĕrațĭ, Țiganii scapă cu mare nĕcas, hotărîțĭ în cele din urmă sĕ se arunce în bătaie sĕ luptă într'o nópte cu cétă de boi îndrăcițĭ, credênd că-s inimicii. A doua ḑi vĕd o mulțime de Turcĭ căduțĭ, căcĭ Românii bătuseră strașnic pe Turcĭ și le cuprinsese tabĕra. Țiganii îșĭ închipuiau, că ei i-au omorît și acum voesc sĕ prădeze tabĕra; în cele din urmă îndemnațĭ de satana și păcălițĭ, că Mohamed le-ar fi făgăguit țéra Muntenéscă, țin érășĭ sfat, cum sĕ împartă țéra și sĕ ocupe slujbele, se iau la céită, și tótă acéstă hazlie epopee se sfêrșesce cu o strajnică bătaiă între Țiganĭ.

Étă, cum e descrisă tabĕra Țiganilor:

Țiganii stau la hodină și țin sfat de bătăliă.

Tocma era într'o ḑi da hodină,
Tabĕra poposea de cale lungă,
Ér cei de vêrstă mai bĕtrână
Adunațĭ fiind zăceau pe dungă,
Și începuse a grăi cu isteție
Despre arme și despre bătălie.

Voivod Guliman purta cuvêntul,
Sfătuindu-le cu încredințare
Cum: — fiind legațĭ cu jurămêntul
Sĕ aibă pentru tóte pază mare —
Ar trebui lucrul sĕ-l tocméscă,
Ca vrăjmașul sĕ nu-i năpădéscă.

„Bărbațĭ bunĭ, óre n'ar hi mai bine“,
Ḑise: „până a păși mai departe,
„Aicĭ sĕ ne armăm cum se cuvine;
„Că nu se scie din care parte
„Vrăjmașul vine, și trebue a ne teme
„Că la primejdie nu o sĕ avem vreme.

întregĭ. Şi mai tare crescù atenţiunea părinţilor vĕdênd, cum copii de cei micĭ, şcolarĭ abia numai de un an, sunt în stare a rĕspunde atât de clar şi corect.

După aceste a urmat esaminarea din l. *română*, unde înv. a provocat pe mai mulţĭ şi ei aprópe toţĭ au cetit fórte bine, tare şi la înţeles. Nicĭ urmă nu era aicĭ de cunoscutul ton mecanic şi nefiresc, prea adese-orĭ observabil în şcólele nóstre; din contră espresiunea corĕspundea întru tóte vorbirei firescĭ, ceea-ce arată, că copiiĭ înţeleg şi simt cele cetite.

Scrisorile de probă, ce se aflau pe masa presidială, erau de tot frumóse, ér protocólele şcolare în deplină ordine şi curăţeniă păstrate. Aprópe două óre ţinù esamenul neîntrerupt, după care urmà o pausă. Toţĭ copiiĭ eşiră afară.

După 10 minute se reîntórseră şcolarii în şcólă spre a-şĭ ocupa locurile de mai înainte. Invĕţătorul esaminà acum din comput şi celelalte obiecte începênd cu cei mai micĭ şi finind cu cei mai marĭ.

Temele date spre resolvare şcolarilor erau de natură practică luate din viéţa socială. Şi aicĭ şcolarii rĕspundeau bine şi corect dându-şĭ sémă pentru fie-care pas făcut la resolvarea temelor.

In urmă mai mulţĭ şcolarĭ recitară şi declamară diferite poesii frumóse, bine alese şi de cuprins înălţător. Dialogul despre pagubele şi stricăciunile causate de beutura peste mĕsură a holercei (vinarsului) predat de doi şcolarĭ a avut un efect bun şi a fost ascultat cu mare atenţiune.

Tot în decursul esamenului s'au esecutat mai multe cântărĭ şi, fiind timpul fórte înaintat, la 6 óre d. a. preşedintele agrăì pe învĕţ. sĕ finéscă esamenul, după care şcolarii intonară o cântare religiósă, acompaniaţĭ fiind de întréga adunare şi după rostirea şi a unei rugăciunĭ, esamenul au fost încheiat. Prea on. dn. protopop A. Varna felicità şi mulţămì atât directorului şcolar, cât şi învĕţătorului pentru progresul bun, ce l'a aflat în acéstă şcólă.

Mulţămesce părinţilor, că şi-au trimis pruncii la şcólă şi au fost cu încredere şi amicabilĭ faţă cu antistia şcólei şi cu învĕţător prin ce mult s'a ajutat progresului. Şcolarii au fost trimişĭ acasă, dându-li-se poveţe de bună purtare. Cei de faţă erau veselĭ şi cu toţii s'au depărtat convinşĭ, că un adevĕrat învĕţător, cum este şi d-l *T. Ille*, face în scurt admirabile progrese.

„*P* . . . . *l*".

Pentru Românii din Treiscaune-Ciuc.

Convocare.

Neputêndu-se ţinè adunarea de organisaţiune a despărţĕmêntului „Treiscaune-Ciuc" al Asociaţiunei pentru literatura rom. şi cult. poporului român în 2/15 Martie a. c. în Szepsi-Szent-György din motive cunoscute deja On. public, convoc din nou acéstă adunare pe dina de *30 Maiŭ* (12 Iunie) 1900, adecă a **treia di de Rosale**, la órele 11 a. m. în **biserica gr. or. rom. din Covasna** (Vajnafalva). — Ordinea de di va fi:

1) Deschiderea adunării; 2) Numirea unui notar şi a unui casar „adhoc"; 3) Inscriere de membrii şi încasarea taxelor; 4) Raport despre acésta; 5) Alegerea directorului Despărţĕmêntului şi a membrilor comitetului; 6) Inchiderea adunării.

In speranţă, că deopotrivă ne vom însufleţi de acest măreţ scop, doresc, sĕ ne întâlnim în numĕr cât se póte de mare. —

Braşov, 20 Maiŭ (2 Iunie) 1900.

Nicolau Bogdan,
profesor, ca del gat al comitetului central.

Curs de stupărit şi pomărit.

La şcóla comunală fost grăniţeréscă din Cugir (Kudsir comit. Hunedórei) se va ţinè un curs de stupărit şi pomărit în dilele din 24 Iunie până în 7 Iulie a. c., la care se invită toţĭ învĕţătorii românĭ, carĭ doresc a se perfecţiona în aceştĭ ramĭ de economia indispensabilĭ pentru poporul nostru şi tot-odată fórte rentabilĭ pentru învĕţătorĭ.

Aicĭ se află o stupăriă bine întocmită — nu e luxósă, dér e bogată; — precum şi o grădină de pomĭ, ce nu lasă nimic de dorit.

Invĕţătorii participanţĭ vor fi încuartiraţĭ la şcólă şi provĕduţĭ cu tóte cele de lipsă spre care scop au de a solvì 1 fl. la di. Alte spese nu se fac.

La finea cursului învĕţătorii vor fi provĕduţĭ cu atestate valide din partea comitetului şcolar.

Doritorii de a lua parte sĕ binevoéscă a se adresa la subscrisul cel mult până în 18 Iunie a. c.

Se observă, că staţiunea căii ferate pentru Cugir se află pe linia Arad-Teiuş sub numele de *Alkenyér*; ér posta e în loc (Kudsir).

Ioan Muntean,
învĕţător dirigent.

ULTIME SCIRI.

Bruxella, 1 Iunie. După o telegramă din *Pretoria*, numai o mică parte a oştirii bure se va preda Englesilor. După capitularea Pretoriei cam 20,000 de Burĭ se retrag în munţii *Magahes* şi în ţinuturile dela *Lydenburg*. Krüger se va refugia spre miadă-nópte.

Londra, 1 Iunie. Krüger s'a refugiat şi se află în Middleburg. In Pretoria s'a format un guvern provisoriu, care sĕ predée oraşul Englesilor. Acest guvern a pus în libertate 23 ofiţerĭ englesĭ prisonierĭ. — „Daily Mail" anunţă, că Miercurĭ a fost o luptă între Raalfontein, Pretoria şi Johannesburg.

Washington, 1 Iunie. Conflictul din China e considerat ca fórte serios. Sunt temerĭ, că Rusia va trimite 20,000 de soldaţĭ din Port-Arthur la Taku. Intre Peking, Tiencin şi Pastinfu comunicaţia e sistată. Consulul rusesc a luat mĕsurĭ, ca tóte canonierele rusescĭ sĕ mérgă la Taku. Chinesii adună trupe marĭ din Hunan şi Kianguan.

Pedépsa corporală în şcóla poporală.*)

(După *Fr. Wiedemann.*)

Nu voesc sĕ deschid o discusiune lungă asupra acelei întrebărĭ, décă trebue a aplica în general pedépsa corporală în şcólă, séu nu. Mĕ declar scurt: eu sunt *pentru* acest mijloc disciplinar şi de aceea l'am şi întrodus în scrierea mea: „Carte de legĭ punibile în clasele elementare".

Într'aceea tu-mĭ vei concede, iubite coleg, că acest cuvênt „*pentru*" elucidéză ceva. O fac acésta „liber" şi „negenat", chiar cu periculul de a mĕ pune în conflict cu unii pedagogĭ, carĭ se iau cu mânile de pĕr, când aud de pedepsele corporale în şcóla poporală, — cum se póte, ca un pedagog dela 1880 sĕ fiă *pentru* pedépsa corporală, e ceva de spăriat, ca un pedagog al timpului nou sĕ lovéscă astfel umanitatea în faţă!

Décă nu voiescĭ, iubite prietine, sĕ viĭ sub stégul meu, nu-ţĭ iau în nume de rĕu, dér te rog, a-mĭ asculta cel puţin părerea despre acel „*pentru*".

Pe hârtiă teoria: „*Pedépsa corporală preste tot nu trebue sĕ se mai ivéscă în şcóla poporală*", sună admirabil de frumos şi are un aspect minunat, când se scrie frumos séu se tipăresce; e de tótă frumuseţa. Numai două lucrurĭ voiŭ sĕ sciŭ, anume: 1) Décă domnii, carĭ susţin acest principiu, rĕmân ei óre credincioşĭ lui în *tóte* raporturile, adecă şi faţă cu şcólele din *mahalalele oraşelor*, cu şcólele dela fabricĭ, cu şcólele comunelor neculte şi neîngrijite ş. a. Da, da! Ei rĕmân credincioşĭ până când stau la masa verde, dér eu aşĭ vréu sĕ sciu: Décă pot eşì la văpsea cu el şi în practică? Eu am esperiat odată, cât de departe se póte ajunge cu disciplina şi cu purtarea morală într'o clasă cu băieţĭ marĭ, în care învĕţătorul urma strict după acel principiu umanitar! Nu este tot aur, ce străluce. 2) Aşĭ vré sĕ sciŭ, décă acei domnĭ, carĭ în tot casul sunt, séu au fost educatorĭ mai mult timp, décă *nicĭ-odată*, chiar *nicĭ-odată* nu şĭ-au ridicat şi n'au aplicat mâna asupra şcolarului rĕu crescut, neatent şi uşuratic? Póte da, însĕ nu o constată bucuros.

Eu am cetit mai mult decât odată: „A-i aplica şcolarului pedépsă corporală este sub demnitatea şcolarului, a şcólei şi a învĕţătorului. Invĕţătorul, prin autoritatea sa, prin ţinuta sa, prin personalitatea sa, prin fiinţa hotărîtă, prin consecvenţa strictă şi prin toţĭ ceilalţĭ factorĭ, sĕ-şĭ câştige atâta influinţă asupra şcolarilor sĕi, ca pedépsa corporală sĕ nu fie în nicĭ un cas de lipsă".

Sună admirabil! Insĕ chiar pe lângă cea mai mare bunăvoinţă, numai fórte puţinĭ învĕţătorĭ pot sĕ ajungă la un resultat cu acésta. Fórte mulţĭ nu au dela natură personalitatea pentru aşa ceva. Dér sĕ abstragem dela acésta şi sĕ ne închipuim, că am avé înainte un astfel de ideal în cel mai perfect înţeles al cuvêntului şi pe acest dascăl ideal sĕ-l punem într'o şcólă cu şcolarĭ recrutaţĭ nu numai din popor de rênd, ci chiar din drojdia poporului. Şi nu mĕ rĕmăşesc, că dasculul nostru nu va prinde în cel mai scurt timp linialul séu nuéua, ba póte că într'o bună diminéţă va venì la şcólă chiar cu o trestiă ascunsă sub roc.

Eu am vorbit cu mulţĭ şi am audit dela mulţĭ colegĭ dela şcóle bune şi cu tact pedagogic recunoscut, carĭ au lucrat în agri plinĭ de spinĭ şi scăieţĭ, cu ce fel de caractere, cu ce fel de fructe au avut de lucru şi cum, în sfêrşit, voind a ţinè o disciplină cum se cade şi a ajunge la un învĕţămênt cu bune urmărĭ, nu li-a rĕmas alt-ceva de făcut, decât din când în când sĕ-şĭ ia refugiul, — nu numai la linial séu la nuia, ci chiar la băţ.

Dér sĕ ne întórcem îndĕrĕt la clasele nóstre elementare. Şi aicĭ, după părerea mea, pot venì în aplicaţiune pedepsele corporale.

Cel mai înalt principiu însĕ trebue sĕ rĕmână şi aci: „*Numai acelui copil sĕ 'i se aplice şi pedépsă corporală, pentru-care celelalte pedepse au fost zadarnice*". Scurt: numai acelui copil sĕ 'i se aplice astfel de pedépsă, care o şi merită.

*) Vĕdênd şi convingêndu-se subscrisul, că unii dintre colegii învĕţătorĭ sunt fórte neorientaţĭ în cestiunea acésta, ba şi inspectorĭ şcolarĭ şi încă cu înalte pretensiunĭ, — dau în traducere românéscă părerea lui *Wiedemann*, a unuia dintre cei mai practicĭ pedagogĭ germanĭ, care prin scrierile sale pedagogice şi mai ales prin celebra sa operă: „*Lehrer der Kleinen*" a devenit renumit în întrégă lumea pedagogică. Mai târdiu voiŭ publica şi părerea mea întemeiată pe părerile mai multor pedagogĭ de renume. — *I. Dariu.*

„Trebue dér ca toţĭ hăi călare
„'Naintea taberei sĕ purcédă
„Armaţĭ, cercetând óre din care
„Lature Turcii tae şi pradă,
„Vĕdêndu-i, apoi cum pot de tare
„S'alerge dându-ne însciinţare.

„Éră noi cu tabĕra hea grósă
„Atuncĭ audind, că vin de 'ncóce
„S'apucăm fuga hea sănĕtósă
„Incolo: şi sĕ mergem în pace,
„Până când ne vor purta picióre;
„Numa sĕ scăpăm dĕ la strîmtóre".

Răzvan fierarul atuncĭ se scólă,
Şi într'acest chip rostul sĕu deschide:
„Bine se dice: la fala gólă
„Traista-i uşóră! Dĕu că-i de-a rîde
Cum Guliman a fugi ne 'nvaţă,
„După ce ne armă cu mintea îndrăsnéţă!

„Dér câz! dĕ n'avem chief dĕ bătae,
„La ce sĕ purtăm atâta pază,
„Că dóră Turcii nu te tae?
„La ce s'apucăm arma viteză?
„Când fără arme ca fără povară,
„Fuga vine cu mult mai uşóră.

„Aicĭ Gulimane altă putere
„Nu este, fără, séu a te bate
„Pentru piele, copii şi muere,
„Cum şi pentru dragile bucate,
„Séu aruncându-ţĭ arme necrunte
„A fugi gol golişor la munte".

Răzvan era ceva sĕ mai dică,
Când *Vlaicu lingurarul* începe
A rîde, şi glasul sĕu ridică:
„Eu nicĭ într'un chip nu pot pricepe
„Ce se învêrtesce vouă prin minte,
„Ca şi când aţĭ avé bólă hierbinte;

„Incă nice veste nu-i sĕ vie
„Turcii, şi iacă unii că se gată
„Dĕ fugă cu mare vitejie;
„Ér alţii se cocorésc îndată
„Şi vor sĕ tae în vrăjmaşĭ ca în clisă;
„Dér amêndouĕ părţile visă!

„In ce chip am venit până aice,
„Aşa sĕ mergem dér şi de-aice
„Ér de ni-s'ar pune dór în price
„Cine-va pe drum cu vrăjmăşie,
„Tot-déuna are sĕ se păzéscă
„Răgula nóstră ha ţigănéscă:

„Adecă fruntea hălui mai tare
„Sĕ plecăm cu multe rugăminte,
„De-om vedé că 'n fugă nu-i scăpare; —
„Ér când cu năvala hierbinte
„Ar da pe noi mai puţină lae,
„Sĕ stăm şi noi vîrtos la bătaie!"

„Sĕ mĕ bată Dumnedeu! că bine
„O nimerişĭ Vlaice! tocma în gură
„Ahasta-mĭ era: dér şi alta-mĭ vine
„Lângă ahaia în gând!" — barba cea sură
Ştergêndu-şĭ *Gogu* dise: — „Ce-om face
„Fără dobe şi trîmbiţĭ răgace?

„Apoi şi fără stégurĭ séu povaţă
„Şi fără de un bucium mie-mĭ pare,
„Că nu-i nicĭ o tabĕră îndrăsnéţă!
„D'elea întâiŭ sĕ faceţĭ însemnare,
„Helelalte apoi pot sĕ hie,
„Cum Vlaicu v'au dis pe dăscălie.

„Numai cât încă o răgulă bună
„Ţigănéscă am sĕ v'aduc aminte:
„Ca sĕ călĕtorim tot-déună
„Aprópe de pădurĭ; căcĭ nu minte
„Vorba veche: cumcă paza bună
„Feresce primejdia tot-déună.

„Într'ahăst chip vĕdênd noi departe
„Că vine vrăjmaşul cu putere,
„Apucând tufa scăpăm de mórte:
„Éră pe câmp — după a mea părere —
„Ca un epure fuga de-ai întinde
„Totuşĭ iuţii gonacĭ te vor prinde".

Guliman era sĕ mai încépă,
Că încă tot sfatul sĕu nu spusese;
„Tóte aheste nu plătesc o cépă!"
Dise el: şi abia din gură 'i ese
Acel cuvênt, când dintru înălţime
Rĕu Satana privind, cu iuţime

Mai jos se slobodì şi de-odată
Mutându-şĭ în corp fisionomia,
Făcù de-asupra lor sburată
Rotundă împrejur ca ciocârlia;
Şi lui Guliman, care pe iérbă
Şedênd urà, — 'i se spurcà 'n barbă.

Croncănind apoi chă! câr! îndată
Perì, şi merse dintr'a lor faţă.
De acéstă arătare minunată
La tótă adunarea cădù gréţă;
Ér ştergêndu-şĭ barba Guliman
Suduì de mamă pe croncan.

Mai departe sĕ înțelege de sine, că pedepsele corporale numai în mĕsură fórte restrînsă, atât după cantitate, cât și după calitate, pot sĕ vină în aplicațiune. Numai din acest punct de vedere sunt eu pentru pedepsele corporale, și anume pe basa următórelor motive:

1) *De multe-orĭ și în șcóla elementară nu-țĭ rĕmâne alta de făcut*, decât sĕ facĭ cu unul séu cu altul cea din urmă încercare, cu pedépsa corporală, spre a-l mișca la reîntórcere, la îndreptare.

Nu trebue sĕ fi fost cine-va 33 de anĭ învĕțător în clasa elementară, pentru a recunósce acésta. Eu sunt învĕțător de 28 de anĭ în clasa elementară a unei șcóle civile și am avut în termin de mijloc cam 40—45 copiĭ pe an. Cei mai mulțĭ copiĭ erau parte din clasa de mijloc a poporațiunei, parte din clasa mai ridicată, mai cu dare de mână. Insĕ în fie-care an aveam printre ei câte unii, pe carĭ numai prin pedépsă corporală îi puteam aduce în fine sĕ urmeze ordinea școlară, sĕ-șĭ facă datoria la învĕțămênt etc.

Am fost câțĭ-va anĭ și învĕțător elementar la o șcólă cercuală de aicĭ, al cărei contingent era în mare parte dintre copiiĭ din starea de jos a poporului, copiĭ de muncitorĭ, și am esperiat, că aci am fost silit sĕ aplic mai des acest mijloc disciplinar, decât în șcóla civilă. Părinții acelor școlarĭ erau silițĭ sĕ se ocupe mai mult cu câștigarea pânei de tóte dilele, decât cu educațiunea copiilor lor, și pe de altă parte nicĭ nu țineau acésta ca lucru vrednic de ostenéla lor. In modul acesta se măria numĕrul acelor copiĭ, carĭ veneau în șcólă cu apucăturĭ și vițiĭ greu de îndreptat. Alt pămênt, altă muncă.

Ba am fost și în clasele elementare din șcóle sĕrace, (unde copiiĭ erau din starea cea mai ordinară, cea mai imorală), în șcóle dela fabricĭ, și sciu, că este imposibil fără pedépsa corporală, vrênd chiar numai sĕ te apropii de țînta șcólei.

Sĕ-mĭ spună mie un înțelept al lumii acesteia, ce trebue sĕ facĭ altceva, décă de pildă Enric a stat de atâtea-orĭ în picióre la ușă, a căpĕtat arest de x-orĭ și, cu tótă asprimea, a primit note rele, numele lui a fost de trei-orĭ subtras în cartea négră, și totușĭ ușurătatea lui, lenea lui, firea gâlcevitóre s'au arătat érășĭ din nou? Décă vreĭ sĕ nu lașĭ ca „sĕ cadă“ un astfel de copil, atuncĭ dă-i pedépsă corporală, așa gândesc eu.

2) *Se susține respectul față de învĕțător*. Nu mi-a trecut prin minte în tótă viéța mea a susține, că noi numai prin pedépsă corporală ne-am puté câștiga respectul. Insĕ copilului, căruia 'i s'au aplicat tóte celelalte pedepse admise și recomandabile în șcólă și totușĭ nu ascultă, tocmai îi lipsesce respectul cuvenit față de învĕțător, am puté dice temerea de el. In urmă capĕtă o pedépsă simțitóre. Acum stă strengarul și se uită cu mirare, par'că ar vré sĕ dică: „Cum adecă, ai d-ta *și* dreptul acesta, ca sĕ mĕ bațĭ?“ séu: „Trebue, ca în șcólă sĕ capĕt *și bătaie?* Lasă, că voiŭ vedé eu cum merge tréba asta!“

Ei, dér e așa, precum el vede — și simte. Prin acésta capĕtă altă grijă, are alt respect față de învĕțătorul sĕu. Pedépsa l'a durut. Enric se teme și învĕțătorul în cas de lipsă o póte repeta. Acum începe a cânta pe alte córde. Ceea-ce Enric n'a făcut de voiă, acum face de nevoiă. In tóte acestea însĕ folosul e pe partea sa.

3) *Nu se perde iubirea față de învĕțător*. N'am făcut nicĭ-odată esperiența, ca inima unui copil pedepsit de mine sĕ se fi depărtat séu întors dela mine. Décă nu mi-se arăta binevoitor îndată după actul pedepsei, (era fórte natural, el nu trebue sĕ fie ca sclavii, carĭ îșĭ sărută lanțurile lor); totușĭ prin o tratare amicabilă uită și el mai târdiu și noi încă trebue sĕ uităm. Ai pus numai mâna pe el în mod pretinesc și el se supune érășĭ învĕțătorului sĕu.

Intr'adevĕr, adese-orĭ m'am mirat, cât de ușor uită copilul pe judecătorul și „esecutorul“ sĕu, chiar și atuncĭ când bătaia a fost într'o mĕsură destul de aspră, și érășĭ se întórce plin de prieteniă și iubire către învĕțătorul sĕu. Intr'aceea m'am întrebat: „Óre fire-ațĭ și voi cei marĭ în stare a face așa?“ — Nu, décă pedépsa este dréptă, nu vei perde nicĭ-odată iubirea elevului pedepsit.

(Va urma.)

Literatură.

„Țiganiada“, séu *„Alexandria aĭ Țigănéscă“*, o prea frumósă povestire scrisă *acum o sută de anĭ* de prea iscusitul *Ioan Budai Deleanu*, ér acum de nou scósă și pe înțeles întocmită de *V. O.* Acéstă interesantă scriere nu numai că oferă o lectură hazliă și de mare valóre pentru limba vechiă strămoșéscă, dér precum vor afla cetitorii și din cele ce reproducem în foiletonul de adĭ, ea conține și povețe fórte folositóre pentru generația nóstră de adĭ. Cartea a apărut în editura librăriei Ciurcu din Brașov și costă *45 cr.* séu 90 banĭ; cu posta 1 cor.

Ceva despre șcóle și chiămarea învĕțătorilor.

Discurs rostit de învĕțătorul *Emiliu Frâncu* la deschiderea adunărei despărțĕmêntului Ernut al Reuniunei învĕțătorilor din Archidiecesa română unită.

Prea Stim. Adunare! D-lor Colegĭ! Poporul, care nu ține la limba și la neamul sĕu, va perì și nicĭ nu e vrednic sĕ mai trăéscă. Vécurĭ au trecut, de când poporul nostru român cu dragostea limbei și a neamului sĕu, sub adevĕrațĭ povățuitorĭ, înțelepțĭ și conscii de chiămarea lor, au căutat și aflat mântuire sigură limbei și neamului sĕu în biserică și șcólă.

Precum biserica, mama nóstră cea bune a scutit cu murii ei neînvinșĭ individualitatea nóstră națională, așa șcóla, isvorul deșteptării prin instrucțiunea rĕspândită a luminat mintea și a nutrit flacăra iubirei limbei nóstre. Astădĭ instrucțiunea preocupă cu drept cuvênt tóte statele culte și civilisate din lume; cu atât mai vêrtos trebue sĕ ne preocupe pe noi, Românii, carĭ încă avem fórte mult de făcut pe acest teren, căcĭ regenerarea și viitorul unui popor depinde dela instrucțiunea lui.

Acéstă instrucțiune se face prin școlĭ bune și prin învĕțătorĭ bunĭ; prin școlĭ bune: pentru-că, pe lângă casa părintéscă, șcóla e primul factor chiămat a influința în acéstă direcțiune; prin învĕțătorĭ bunĭ: pentru-că ei sunt mijlócele, prin carĭ transpiră educațiunea și instrucțiunea în popor.

Domnilor colegĭ! La resolvirea acestei probleme sublime și salutare avem sĕ lucrăm, căcĭ pentru acéstă grea sarcină suntem rĕspundĕtorĭ înaintea lui Dumnedeu și a neamului. „Inaintare în cultură!“ este devisa seculului nostru luminat. Cultura este adĭ arma cea mai puternică; arma cu care popórele înving, se înalță și ocupă tóte terenele; cu ajutorul culturei se zidesc drumurĭ de țéră și căi ferate și se construesc canale; culturei se datoresce, că adĭ vapórele și flotele străbat mările și oceanele și se dau nascere la formarea de colonii în părțile depărtate ale pămêntului....

Domnilor! Șcólele sunt focularele, isvórele culturei, ele sunt fundamentul sciinței, puterei, demnității și a bunei stărĭ a tuturor popórelor! Și fiind-că șcóla e așa, precum e învĕțătorul, va sĕ dică șcóla e oglinda învĕțămêntului: pentru aceea sĕ ne nisuim din tóte puterile a fi pĕtrunșĭ până în adêncul inimei de chiămarea nóstră cea atât de importantă, măréță, dér tot-odată și fórte grea. Numai pĕtrunșĭ de chiămarea nóstră ne vom puté apropia de scopul dorit al nisuințelor nóstre, de idealul educațiunei poporale; pentru aceea esclamă și S-tul apostol Paul în epistola sa către Romanĭ cap. 12 v. 7. „Cui îi chiămarea serviciul bisericesc, sĕ-l împlinéscă acela, ér învĕțătorul sĕ se ocupe bine cu învĕțarea“.

Sĕ urmăm decĭ acestui impuls învĕțătoresc; sĕ învĕțăm, sĕ ne cultivăm neîncetat! Mijlócele cele mai puternice întru ajungerea acestui scop atât de important, sunt: reuniunile învĕțătorescĭ și organele pedagogico-didactice.

Este lucru natural, ca ómenii de o condițiune sĕ se silésca a se apropia unul de altul, a-șĭ duce în deplinire lucrurile sfătuindu-se împrumutat, schimbând idei asupra cutărei întreprinderĭ, cu un cuvênt asociându-se conform devisei: „Unde-i unul nu-i putere la nĕcas și la durere, Unde-s doi puterea cresce și dușmanul nu sporesce“. De aci urméză, că funcționarii, diregĕtorii, comercianții, măiestrii și alții de aceleașĭ principii și condițiunĭ se constituesc în reuniunĭ, în carĭ sub directiva numitelor regule séu statute fac sfaturĭ, lucră și discută pentru înaintarea intereselor reuniunei și pentru cultivarea membrilor aceleia.

Nu-i mirare déră, décă și noi, carĭ avem aceeașĭ chiămare, crescerea și instrucțiunea poporului nostru, ne apropiăm unul de altul, ne formăm societățĭ învĕțătorescĭ, convenim în adunărĭ mai micĭ, séu mai marĭ, ca sĕ ne consultăm asupra modalităților și a mĕsurilor ce avem a lua pentru ajungerea mai cu înlesnire și sigură a scopului, ce-l urmărim, precum și pentru interesul cultural propriu al nostru. Folósele acestor convenirĭ sunt nenumĕrate. Însă-șĭ împrejurarea, că acolo convenim în numĕr mare, frațĭ, carĭ toțĭ avem aceeașĭ sórte, aceleașĭ lupte, aceeașĭ stare materială, aceleașĭ împrejurărĭ, toțĭ nisuim spre aceleașĭ scopurĭ nobile: ne fac, ca sĕ așteptăm cu dor diua convenirei.

Așa reuniunea nóstră archidiecesană în tot anul ține câte-o adunare generală în Blașiŭ, la care apoi ne schimbăm părerile, discutăm și ne sfătuim, cum am puté sĕ ne ridicăm la un nivel din ce în ce mai înalt și cum sĕ putem ține pas cu desvoltarea și curentul pedagogiei și al didacticei moderne. Toțĭ cei ce suntem membri cutărei reuniunĭ trebue sĕ recunóscem resultatele binefăcĕtóre, ce le aduce o astfel de asociațiune asupra singuraticilor.

Foile școlastice sunt interpretul cel mai fidel al vieței școlare, adecă al relațiunei dintre învĕțător și învĕțăcei, precum și al disciplinelor, modurilor și principiilor educațiunei și propunerei didactice. Acestea sunt tot atâtea momente, din carĭ simțim baterea pulsului vieții școlare....

Revistele pedagogice efectuesc și o legătură salutară între șcólă și public, care împrejurare îșĭ are fructele cele mai îmbucurătóre; căcĭ putem fi convinșĭ, că instrucțiunea publică va lua un avênt și mai puternic, décă productele literare pedagogico-didactice îșĭ vor puté câștiga teren în cercul publicului mare. Astfel de servicii face și prețiósa nóstră revistă „Fóia Școlastică“ înființată prin stăruința nóstră a tuturor. Sĕ-o sprijinim decĭ din tóte puterile nóstre morale și materiale......

Cu acestea declar adunarea de deschisă.

Toțĭ stătură cu gura căscată
Ochii înholbându-șĭ către stele,
Păn' ce *Drăghicĭ* după o bucată
De vreme suspinând cu jele
Grăì: „Hăi! mult mĕ tem d'ahasta,
„Sĕ nu cadă pe noi v'o năpastă“.

Drăghicĭ era pe vremile acele
Cel mai bĕtrân din cetele tóte,
Care prorocea bune și rele,
Ce se întêmplase în țéră și prin sate:
Toțĭ pe acesta ca pe un proroc mare
Ascultau cu multă încredințare.

„Audit'am“ — dise el odată —
„Dela Dada: D-deu sĕ-l ierte!
„Că mare nevoiă are sĕ pată,
„Ba și cu mórte va sĕ se certe
„Ahăl, p'a cui cap sĕ spurcă déră,
„Orĭ croncănesce un corb séu cióră.

„Pentru ahaia vĕ luațĭ aminte,
„Ca nu cumva dirept ha bătae,
„De care vĕ sfătuiațĭ înainte,
„Lui Guladel bine sĕ nu-i pae,
„Și pin' hastă arătare cerescă
„Vrea de primejdie sĕ vĕ feréscă“.

Ér Neagul judecător subțire
— Cum avea năravul câte-odată —
La dênsul cu ciudósă zîmbire
Căutând grăì: „Dér iau mai încétă
„Badeo Drăghicĭ a prorocî rele
„Și-a ne mai descânta tot belele!

„Ahaia noi scim și fără tine,
„Cumcă hălui p'acui creștet șede
„Un corb séu cióră, nu-i merge bine;
„De-ai vorbi tu la nisce cirede
„De boi, lesne ți-s'ar crede déră,
„Dér noi n'am mâncat cépă de cióra“....

Vitejii de odinióră.

O bună gândire a poetului Budai Deleanu, plină de învĕțăturĭ pentru noi.

Unde sunt vitejii cei din dile?
Eroii cei cu multă vîrtute,
Care trepăda sute de mile
Prin streine țĕrĭ și nevĕdute,
Luptându-se cu lei și gligani:
Curățind pămêntul de tiranĭ.

Aceia nu sufereau strîmbătate
Celui nevinovat a se face,
Și mântuiau némurĭ apăsate
Din jugul și mânile prădace
A crudei robii; — ér nicĭ-odată
Pofteau pentru acestea vre-o plată.

Ah! căruntă vechime cinstită!
Unde-s a tale sfinte tocmele?!
Câtă urgie acuma lumea întărîtă,
Și o înécă în cel noian de rele!
Perit'a credința cea bĕtrână;
Viclenia pe dreptatea îngână.

Dér ce vinuesc eu vremea? care
Nu lucréză fără numai pate,
Martoră fiind și mustrătórea
Faptelor nóstre mult rușinate,
Pentru carĭ, omule, însu-țĭ eștĭ de vină,
Căcĭ închidĭ ochii și fugĭ de lumină.

Ceru-țĭ dede minte și vîrtute:
Aceea: întru întunerec sĕ-țĭ lumine,
Acésta: la nevoiă sĕ-țĭ ajute.
Aceea sĕ-țĭ arete rĕu și bine
Și cărarea către fericire;
Acésta sĕ frângă lanțul de robire.

Ér tu cu aceste darurĭ alese
Covârșescĭ însușĭ a ta stricare,
Mintea ta lațurĭ neîncetat țese,
Ca sĕ te încurce fără scăpare;
Și ca mai lesne sĕ te supună:
Vîrtutea-țĭ dai la tiranĭ în mână.

Aceștia apoi te apasă 'n țĕrînă,
Nice-țĭ dau sĕ mai cauțĭ la nălție,
Cu rîs amar vaietu-țĭ îngână,
Și lanțurĭ a săruta te îmbie:
Ah! cine acu din aceste tóte
Óme ticălóse te va scóte?

Au déră cea móle de-acŭ junie?
Ce nu a învĕțat alta nimica
Făr' a vêna după libovie,
A măestrì gâlcévă si intrigă;
A trândăvì pe divan cu lene
Și a căsca gurile prin dughĭene,

A se împodobì cu gingășie
Mai alesă decât o femeie,
A-șĭ băga în haine orĭ-ce avuție;
Aceste sunt faptele holteĭe
A coconașilor de neam și de viță
Din jupânĭ, păn' la cea mare spiță.

Aceștia sciu numai între cocóne
Și din gură a-șĭ lăuda hărnicia,

POVEȚE.

Cum putem ajuta găinilor, care ouĕ greu? Adesea se întêmplă, că găina greu se póte mântui de oul sĕu. E fórte priincios în casul acesta a purcede în următorul chip: Mațul sĕ se ungă pe dinăuntru cu puțin uleiu, ér pe din afară sĕ se presare. Procedura acésta aduce succes bun și la porumbĭ.

*

Crescerea puilor de găină iérna. Mulțĭ gândesc, că a cresce pui érna e fórte greu. Nu-i tocmai așa, căcĭ cu puțină răbdare și îngrijire mai cu sémă gazdelor, carĭ au cuine marĭ séu grajdurĭ călduróse, li-e fórte ușor a-i cresce, ca puii sĕ nu degere și sĕ fiă hrănițĭ bine. In multe locurĭ se pot afla pui de fript în luna lui Martie, Februarie, ba și în Ianuarie. Crescerea puilor pe acolo e următórea:

In sĕptĕmâna primă le dă urluială (făină grósă) fiertă în apă mestecată cu lapte; mai pun și ouĕ fierte bine și sdroburĭ de mâncărĭ. In sĕptĕmâna a doua le prăjesc grâu, orz și cucuruz fiert, urluială mestecată cu gheóce de ou și făină de óse arse. De beut le dă numai apă curată. Mai târḑiu ceva îi ține numai cu grâu și cucuruz uscat; dér sdroburile le dă neîntrerupt, căcĭ de aceste cresc puii mai tare. Când au ajuns până la 3 sĕptĕmânĭ, atuncĭ îi nutresc cu verdețurĭ; ca de pildă cu frunḑă de varză, morcovĭ și altele. Decĭ cine vré sĕ crescă pui iute, trebue sĕ bage de sémă, ce le place lor mai bine și acea mâncare sĕ li-o dea îndestul.

*

Căciula și pălăria. Din timpurĭ vechĭ s'a gândit omul sĕ-șĭ acopere capul cu ceva. Măcar că natura a avut grijă sĕ-i dea pĕrul, care-l póte feri de relele vêntului, căldurii, frigului, omul a simțit și simte nevoie sĕ nu se lase cu capul descoperit. La noi se întrebuințéză diferite acopereminte de cap: la oraș pălăria, la țéră căciula. Soldații pórtă chipiurĭ; ér de cât-va timp s'au obicĭnuit copiiĭ sĕ umble cu șepci. Doctorii spun, că cea mai rea din tóte e căciula, fiind-că se lucréză din pele de óie — vorbim de sătenĭ — și astfel e grea, ține prea tare cald la cap și face pe om sĕ sufere de durerĭ de cap și de ochĭ. Pălăria e mai bună, pentru-că nu e așa grósă nu ține așa cald, și avênd marginĭ, îțĭ apără și céfa și ochii. Nu e vorbă, pălării sunt de multe soiurĭ. Pălăria tare și înaltă pe care o pórtă orășenii (joben, giuben) este negreșit fórte rea; ceva mai bună decât potcapul (fiind-că are marginĭ), dér, destul de vătĕmătóre prin faptul, că e tare și grea. După câțĭ doctorĭ am întrebat, am aflat, că cele mai bune pălării sunt cele moi, cu marginĭ largĭ de tot. Pentru vară sunt bune pălăriile de pae, dér tot cu marginile largĭ.

(„Alb.")

Ér la fruntea vre-unei legióne
Unde împróșcă glonțele cu miia,
Văileo sĕracii! cum li-ar fi grĕță!
Cum le-ar fugi sângele din față.

Un coif în cap, o sabie în mână,
Un piept neînvins, un scut în stânga;
Inimă și vîrtute română,
Aceste numai pot sĕ frângă
Lanțul robiei tale cumplite
Poporule al meu, de tot umilite!

Pănă nu va fi cea mai întâie
A coconilor îndeletnicire
A armelor înaltă măiestrie,
De patrie ferbinte iubire,
Nu vei puté tu sĕ-țĭ vii la tine,
Sĕ gustezĭ libertate și bine.

Alta era junia română
Pe vremea lui Vlad-Vodă, ce frânsĕ
Tabĕra lui Mohamen păgână
Cu vîrtute și bătaie adinsă,
Dér a perit acea voinicie:
Și tu gemĭ supusă o Muntenie!

MULTE ȘI DE TOTE.

N'are picióre.

Archiducele Frideric, comandantul corpului de armată din Pojun, ținênd ḑilele aceste obicĭnuita revistă militară în raionul corpului sĕu de armată, 'i s'a întêmplat cu acéstă ocasiune următorul cas hazliu:

Archiducele, ținênd ultima visită într'o casarmă, întrebă pe un recrut sĕ-i spună, arătând spre părețele unde atêrna tabloul archiducelui în rangul de locotenent-mareșal, că cine e acela?

Soldatul devenì confus. Se uita când la archiduce, când la tabloul de pe părete. Intr'un târḑiu își deschise gura și ḑise naiv: „Că dóră acela eștĭ d-ta!"

Archiducele nu s'a mulțumit cu atâta și a întrebat pe recrut, că ce deosebire află între el și tablou. (Se 'nțelege deosebire de rang, deórece acum archiducele pórtă rangul de mareșal).

Sĕrmanul soldat se căsnea mult sĕ afle și cea mai mică deosebire. Oficerii din jurul archiducelui se sileau sĕ-i ajute recrutului, arătând cu mâna spre guler, dér înzadar. De-odată îi vine ceva repede în minte soldatului și ḑice cu față senină: „Deosebirea este, că cel de pe părete n'are picióre!" (Tabloul înfățișéză pe archiduce numai până la genunchĭ).

Archiducele dimpreună cu suita sa isbucnì într'un rîs, părăsind pe soldat, care rĕmase cu gura căscată, mirându-se, de ce óre rîd așa cu poftă.

*

Un moment de fericire.

In Paris se vorbesce mult de o aventură a renumitei dansatóre Cleo de Merode.

Frumósa domnișóră se preumbla într'o ḑi pe „Bulevardul Capucinilor" din Paris c'un tînĕr aristocrat. De-odată un muncitor se repede asupra damei și o îmbrățișéză strigând: „Aicĭ e scumpa mea!" Insoțitorul damei începù sĕ lovéscă cu bastonul în cap pe muncitor, dér nicĭ acesta nu-i rĕmase dator și-i dĕdù nisce ghionturĭ în cóste de-l rĕsturnă. Muncitorul începù sĕ sărute pe frumósa domnișóră, care striga după ajutor. In urmă trecĕtorilor abia le succese sĕ dețină pe amoresat și sĕ-l transpórte la prima stațiune polițienéscă din apropiere. Când muncitorul a fost întrebat, că ce scop a avut prin acel atentat, el rĕspunse liniștit: „N'am avut nicĭ un scop deosebit, decât ca sĕ-mĭ petrec și eu un moment fericit. Deja de mult timp iubesc pe acea domnișóră și mĭ-am propus, că la proxima ocasiune o voiŭ săruta. De ce sĕ n'am și eu puțină bucuriă? Acum, după-ce am sărutat'o, sunt liniștit".

Judele a ordonat sĕ fiă arestat muncitorul amoresat. D-șóra Cleo de Merode, totușĭ avênd inimă bună, s'a dus în persónă la poliție și a cerut sĕ-i libereze adoratorul.—Gurile rele vorbesc, că Gaspardin, astfel se numesce acel muncitor, a fost anume pus sĕ facă prin acésta reclam d-șórei Cleo. — Mai scii, că nu?

Prognosa timpului.

(După călindarul căpit. Spăriosu.)

Sĕptĕmâna din 3—9 **Iunie**: ploios va fi din 5—7.

Sĕptĕmâna din 10—16 **Iunie**: ploi vor fi în 12, 13 și 14.

Călendarul sĕptĕmânei.

MAI. are 31 ḑile. FLORAR.

Ḑilele	Călend. Iul. v.	Călend. Greg.
Dum.	21 Const. și Elena	3 1 † Ros. Eras.
Lunĭ	22 Cuv. m. Vasilie	4 2 † Ros. Karp.
Marțĭ	23 Cuv. păr. Mihail	5 Bonifațiu
Merc.	24 Simeon	6 Roberts
Joi.	25 † Afl. cap. sf. Ioan	7 Lucretia
Viner	26 S. apost. Carp.	8 Ep. Medard.
Sâm.	27 S. m. Teraponte	9 Felice

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 1 Iunie 1900.

Mesura séu greutatea	Calitatea.	Valuta în Kor.	fil.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	12	—
„	Grâu mijlociu	11	60
„	Grâu mai slab	11	20
„	Grâu amestecat	9	60
„	Sĕcară frumósă	7	40
„	Sĕcară mijlocia	7	—
„	Orz frumos	7	—
„	Orz mijlociu	6	60
„	Ovĕs frumos	5	40
„	Ovĕs mijlociu	4	80
„	Cucuruz	8	80
„	Mălaiu (meiŭ)	8	20
„	Mazăre	14	—
„	Linte	19	—
„	Fasole	10	—
„	Sĕmênță de in	24	—
„	Sĕmênță de cânepă	9	—
„	Cartofi	3	—
„	Măzăriche	—	—
1 kilă	Carne de vită	—	88
„	Carne de porc	—	96
„	Carne de berbece	—	—
100 kil.	Sĕu de vită próspĕt	50	—
„	Sĕu de vită topit	72	—

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 30 Maiu 1900.

Sĕminţe	Cualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilograme dela	până la
Grâu Bănățenesc	80	8.—	8.20
Grâu dela Tisa	80	8.05	8.15
Grâu de Pesta	80	7.95	8.05
Grâu de Alba regală	80	7.95	8.10
Grâu de Bácska	80	—.—	—.—
Grâu unguresc de nord	80	—.—	—.—
Grâu românesc	80	—.—	—.—

Semințe vechĭ orĭ nouĕ	Soiul	Cualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilograme dela	până la
Secara		70—72	7.10	7.25
Orz	nutreț.	60—62	6.80	7.—
Orz	de rachiu	62—64	5.90	6.10
Orz	de bere	64—66	5.60	5.80
Ovĕs		55—60	5.—	5.30
Cucuruz	bănățen	75	—.—	—.—
Cucuruz	alt soiu	73	—.—	—.—
Cucuruz	„ „			
Hirișcă			5.—	5.30

Producte div.	Soiul	Cursul (Prețul per 100 de chilograme) dela	până
Săm. de trifoiu	Luțernă ungur.	—.—	—.—
„	„ transilvană	—.—	—.—
„	„ bănățénă	—.—	—.—
„	„ roșiă	—.—	—.—
Ulei de rapiță	rafinat duplu	—.—	—.—
Ulei de in		—.—	—.—
Unsóre de porc	dela Pesta	54.—	54.50
„ „	dela țéră	—.—	—.—
Slanină	svêntată	45.—	46.—
Prune	din Bosnia	18.75	19.—
„		—.—	—.—
Lictar	Slavon și Serbia	18.50	19.—
„	din Serbia în s.	16.50	17.—
Nucĭ	slavon nou	—.—	—.—
Gogoșĭ	sêrbesc	—.—	—.—
„	din Ungaria	—.—	—.—
Miere	unguresci	—.—	—.—
„	sêrbescĭ	—.—	—.—
Céră	brut	—.—	—.—
Spirt	Drojdiuțe de s.	—.—	—.—

Têrgul de rîmătorĭ din Steinbruch.

Starea rîmătorilor a fost la 29 Maiŭ n. de 49,458 capete, la 30 Maiu n. au întrat 1035 capete și au eșit 223 capete, rĕmânênd la 31 Maiu n. un numĕr de 45,270 capete.

Se notéză marfa **unguréscă**: veche grea dela 96—98 fil. marfă unguréscă tînĕră grea dela 102—104 fil. de mijloc dela 100—102 fil. ușóră dela 98—100 fil. — **Sêrbéscă**: grea 98—100 fil., de mijloc 96—98 fil. ușóră: 92—94 fil. kilogram.

Cursul la bursa din Viena.

Din 1 Iunie 1900.

Renta ung. de aur 4%	116.10
Renta de coróne ung. 4%	91.50
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½%	119.50
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	99.50
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	115.75
Bonurĭ rurale ungare 4%	91.20
Bonurĭ rurale croate-slavone	92.50
Impr. ung. cu premii	1[illegible]9.—
Losurĭ pentru reg. Tisei și Seghedin	138.75
Renta de argint austr.	98.—
Renta de hârtie austr.	97.80
Renta de aur austr.	116.25
Losurĭ din 1860.	125.—
Acții de-ale Băncei austro-ungară	17.60
Acții de-ale Băncei ung. de credit	722.50
Acții de-ale Băncei austr. de credit	718.25
Napoleondorĭ	19.27
Mărcĭ imperiale	118.32½
London vista	242.20
Paris vista	96.27½
Rente de coróne austr. 4%	97.15
Note italiene	90.15

Cursul pieței Brașov.

Din 1 Iunie 1900.

Bancnota rom.	Cump.	19.—	Vênd.	19.04
Argint român.	Cump.	18.80	Vênd.	18.84
Napoleond'orĭ.	Cump.	19.24	Vênd.	19.28
Galbenĭ	Cump.	11.30	Vênd.	11.40
Ruble Rusescĭ	Cump.	127.—	Vênd.	—.—
Mărcĭ germane	Cump.	58.50	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	10.72	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.—	Vênd.	101.—

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maior